



วทส 81126

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น  
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล  
อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม



ไพรัช ไบบัง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAH SARAKHAM UNIVERSITY

หอสมุดราชภัฏมหาสารคาม  
วันรับ.....  
วันลงทะเบียน.....  
เลขทะเบียน..... ๑. 181014  
เลขเรียกหนังสือ..... 352.14 พงย11.๑ 2551 ก.๓

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต


บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2551


ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์  
ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสอบวิทยานิพนธ์

  
..... ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์  
(ผศ. เรืองยศ จันทรสยามารถ)


  
..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์  
(อาจารย์ยุภาพร ยุภาศ)

  
..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์  
(อาจารย์วัชรินทร์ สุทธิสัย)

  
..... ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยสอบวิทยานิพนธ์  
(ดร. ถดาวลัย วัฒนบุตร)

  
..... ผู้ทรงคุณวุฒิการสอบวิทยานิพนธ์  
(ดร. มานิตย์ อัญญาโพธิ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

  
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(ผศ. ดร. เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....  
11 ส.ค. 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

**ชื่อเรื่อง** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน  
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ  
จังหวัดมหาสารคาม

**ผู้วิจัย** ไพรัชน์ ใบบัง **ปริญญา** ปร.ม.

**กรรมการที่ปรึกษา** ผศ. เรืองยศ จันทร์สามารถ ประธานกรรมการ  
อาจารย์ยุภาพร ยุภาศ กรรมการ  
อาจารย์วัชรินทร์ สุทธิศัย กรรมการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2551

### บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน และศึกษาข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 372 คน ที่ได้จากการสุ่มการหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐานใช้ t - test (Independent Samples) และ F - test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน และด้านพัฒนาป่าชุมชน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน พบว่า เพศ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่แตกต่างกันทาง สถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็น แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประชาชนให้ข้อเสนอแนะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรกำหนด มาตรการในการสงวนป่าชุมชนตามกฎหมายอย่างเข้มงวด และชัดเจนยิ่งขึ้น ควรชี้แจงหรือให้ ความรู้เกี่ยวกับการลงโทษและการกระทำความผิดของการบุกรุกป่าชุมชนว่ามีโทษในการกระทำ ความผิดอย่างไร ควรจัดให้ป่าชุมชนเป็นวนอุทยานเพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อ สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านการสงวนป่าเพิ่มขึ้น และมีเบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทนนอกเวลาให้แก่เจ้าหน้าที่ ควรมีกิจกรรมการปลูกป่าทดแทนขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม ควรบำรุงรักษาศาสนสถานในการประกอบพิธีกรรมในป่าให้อย่างต่อเนื่อง เพื่อชุมชน จะได้ใช้ประโยชน์จากป่าอย่างคุ้มค่า และควรจัดให้มีที่กำจัดขยะที่ชัดเจน โดยไม่ต้องเผาขยะ ในป่าเพื่อรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมภายในป่าชุมชน



**Title:** Participation of People in Khok E-An Managing Community Forest  
in Sub-district Administration Organization in Non-Phiban, Kae Dam District,  
Maha Sarakham Province

**Author:** Mr. Pairat Bibong                      **Degree:** M.P.A.

**Advisors:** Asst. Prof. Ruangyot Chandrasamart                      Chairman  
Ms. Yupaporn Yupas                                                              Committee  
Mr. Watcharin Sutthisai                                                              Committee

## **RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY, 2008**

### **Abstract**

The purposes of this research were to study the participation and compare the opinions together with suggestions of people in Khok E-An managing community forest in sub-district administration organization in Non Phiban, Kae-Dam, Maha Sarakham province. This classified in gender, education qualification and occupation.

The study was conducted using 372 people who were living in sub-district administration organization in Non Phiban, Kae-Dam, Maha Sarakham province by using probability proportion to size system. The instrument was rating scale questionnaires with 0.89 of reliability. Percentage, frequency, mean and standard deviation, t-test and F-test were used to analyze the data.

The findings were as follows:

1. The overall of participation of people was rated at a high level. According to each aspect, the four aspects were shown difference from high to low: community forest preservation, benefits from the community forest, community forest conservation, and also the community forest development respectively.

2. The comparison of opinion of people classified by gender was not statistically different at .05 level. Considering different education qualification and occupation there were significant difference at .05 level.

3. The sample group suggested that sub-district administration organization in Non-Phiban should make strict rules dealing with community forest. Providing knowledge related to punishment was employed to protect the forests against the invaders. Arranging the forest to be a public park for leisure and recreation could be a long term community income. Moreover, rangers should be managed to protect the forests and provide them some remuneration. New planting and restoring should be done in special occasions. Forest conservation activities should be held in order to get benefits for the community. Finally they also suggested that the rubbish should not be burnt in the zoned forest land in order to keep environmental protection.



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เรียบร้อยสมบูรณ์ได้เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์และช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรืองยศ จันทรสามารถ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งแนะนำกระบวนการจัดทำวิทยานิพนธ์ ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ อาจารย์ยุภาพร ยูภาศ อาจารย์วัชรินทร์ สุทธิชัย อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ กรุณาแนะนำแนวทางการทำวิจัย และแก้ไข ปรับปรุงการจัดทำวิทยานิพนธ์ จนเสร็จและถูกต้องสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย นายประสิทธิ์ บัวละคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโสกแดง นายเรืองศักดิ์ สิงห์สุวรรณ หัวหน้าห้องถิ่น อำเภอแกดำ และนายพิเชษฐ อรรถพร ปลัดอำเภอฝ่ายบริหารงานปกครอง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา นูรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน



ไพรัชน์ ใบบั้ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

# สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ .....	ก
Abstract .....	ค
กิตติกรรมประกาศ .....	จ
สารบัญ .....	ฉ
สารบัญตาราง .....	ช
<b>บทที่ 1 บทนำ .....</b>	<b>1</b>
ภูมิหลัง .....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย .....	4
สมมติฐานการวิจัย .....	5
ขอบเขตการวิจัย .....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ .....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	7
<b>บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....</b>	<b>8</b>
การปกครองท้องถิ่น .....	8
องค์การบริหารส่วนตำบล .....	12
การมีส่วนร่วมของประชาชน .....	19
การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม .....	24
ป่าชุมชน .....	29
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ .....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	40
กรอบแนวคิดในการวิจัย .....	44



หัวเรื่อง	หน้า
<b>บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย .....</b>	<b>45</b>
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง .....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล .....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	48
การจัดกระทำข้อมูล .....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล .....	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล .....	50
<b>บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....</b>	<b>51</b>
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ .....	51
ลำดับขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	51
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	52
<b>บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....</b>	<b>122</b>
วัตถุประสงค์การวิจัย .....	122
สมมติฐานการวิจัย .....	122
ขอบเขตการวิจัย .....	123
สรุปผลการวิจัย .....	123
อภิปรายผล .....	125
ข้อเสนอแนะ .....	128
<b>บรรณานุกรม .....</b>	<b>129</b>
<b>ภาคผนวก</b>	
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย .....	132
<b>ประวัติผู้วิจัย .....</b>	<b>140</b>

## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างสัดส่วน ..... 46
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ..... 52
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ทั้งโดยรวมและรายด้าน ..... 54
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน จำแนกตามเพศ ด้านสงวนป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ ..... 56
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน จำแนกตามเพศ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยรวมและรายข้อ ..... 60
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน จำแนกตามเพศ ด้านพัฒนาป่าชุมชน โดยรวมและรายข้อ ..... 65
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน จำแนกตามเพศ ด้านการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชน โดยรวมและรายข้อ ..... 68
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน ..... 72
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านสงวนป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ ..... 74

10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ .....	79
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านพัฒนาป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ .....	85
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ .....	88
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบล โนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ ทั้งโดยรวมและรายด้าน .....	93
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น จำแนกตามอาชีพ ด้านสงวนป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ .....	95
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น จำแนกตามอาชีพ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ .....	100
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น จำแนกตามอาชีพ ด้านพัฒนาป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ .....	106
17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น จำแนกตามอาชีพ ด้านการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ .....	109

18	เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคนอิเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบล โนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม .....	114
19	วิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชน ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคนอิเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบล โนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม .....	115
20	ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ .....	115
21	เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคนอิเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบล โนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายด้าน .....	116
22	วิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชน ที่มีอาชีพแตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคนอิเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบล โนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม .....	117
23	ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ .....	118
24	เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน เกี่ยวกับการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคนอิเอน ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบล โนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายด้าน .....	119
25	แสดงจำนวนข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคนอิเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบล โนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของประชาชน .....	120

# บทที่ 1

## บทนำ

### ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเน้นเป็นการพัฒนาที่ขาดสมดุลภาพระหว่างด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ผลของการพัฒนาประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจที่แต่เมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมก็ทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับความสนใจมากนัก มุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ประชาชาติเป็นประเด็นหลัก จึงได้พัฒนาเฉพาะภาคอุตสาหกรรมและการผลิตขนาดใหญ่เกิดการละเลยเศรษฐกิจในภาคชุมชน ขาดความเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อม ได้ส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษ และการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง โดยไม่ได้มีมาตรการแก้ไขหรือการป้องกันที่เหมาะสม การมุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการละเลยทางสังคมและการพัฒนาคน เมื่อเศรษฐกิจประสบภาวะวิกฤติปัญหาสะสมจากการพัฒนาไม่สมดุลข้างต้นได้ส่งผลโยงใยไปสู่ปัญหาอื่นๆ อีกมาก (คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์วุฒิสภา. 2540 : 1)

จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีแนวคิดการพัฒนาประเทศในรูปแบบใหม่ที่มุ่งให้เกิดความสมดุลทั้งด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมหลักการของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้เน้นพัฒนาเศรษฐกิจและการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจกิจการท้องถิ่นได้เองโดยพัฒนาท้องถิ่นพัฒนาเศรษฐกิจระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดจนทั้งพัฒนาท้องถิ่นให้มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเต็มรูปแบบต่อไป โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษ ที่มีต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน (กรมการปกครอง. 2541 : 1)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้บรรจุแนวคิดใหม่ในการพัฒนาประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความพยายามแก้ไขผลกระทบจากการพัฒนาข้างต้น คือ การปรับแนวคิดจากการเน้นพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

มาเป็นการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางควบคู่ การปรับวิถีคิดการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา และกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายระยะยาวเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติร่วมกัน และมียุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาคนและสังคมโดยเน้นการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นและเน้นการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน เสริมสร้างสมรรถนะทางเศรษฐกิจ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเน้นวิธีการประชาสังคมในการปฏิบัติตามแผนงาน และการบริหารจัดการ การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลถือว่าเป็นภาพสะท้อนของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐ ไปสู่การปกครองท้องถิ่นระดับพื้นฐาน คือ “ตำบล” ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานการปกครองในระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและเป็นการกระจายอำนาจการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ จัดทำแผนพัฒนาตำบลโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลเป็นหลัก รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานในตำบลให้เกิดความคล่องตัว ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรพัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมตลอดจนทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท.

2540 : 13)

ป่าชุมชนเป็นแนวคิดหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของป่าไม้กับชุมชนในลักษณะที่ว่าการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนต้องพึ่งพาทรัพยากรป่าไม้ เพราะป่าไม้เป็นแหล่งอาหาร สมุนไพรใช้ในการรักษาโรคตลอดทั้ง คนชุมชนได้อาศัยไม้จากป่าไม้เพื่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ดังนั้น เมื่อป่าไม้ถูกหักล้างถางพงจนโล่งเตียนไป ย่อมทำให้สิ่งที่คนในชุมชนต้องการนั้นร่อยหรอลงไปด้วย ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างป่าไม้กับชุมชนนั้น ชุมชนต่างๆ ได้พัฒนากลไกเพื่อใช้ในการจัดการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น บางชุมชนอาจตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มอนุรักษ์ขึ้นมา เพื่อดูแลการใช้ประโยชน์จากป่า บางชุมชนอาจมีระบบความเชื่อเป็นแกนนำในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะทุกชุมชนจะมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งจะมืบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์จากป่าของคนในชุมชน เช่น ความเชื่อเรื่องผีปู่ตาช่วยให้คนในชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าปู้ตาได้อย่างพอเหมาะพอดี ดังนั้น ป่าชุมชนจึงเป็นการเน้นให้เห็นบทบาทของคนในชุมชนต่อการจัดการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน การจัดการป่าชุมชนเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของโลกที่กำลังเสื่อมโทรมกลับมีสภาพที่ดีพอสำหรับชนรุ่นหลัง กระบวนการจัดการป่าชุมชนมีพื้นฐานจากแนวคิดในเรื่องการกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลางของประเทศ มาสู่องค์กรของประชาชนที่จะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของตนเอง โดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นแกนกลางในการจัดการ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ของประชาชนในชุมชนโดยส่วนรวม การจัดการป่าชุมชนในเชิงอนุรักษ์นี้มีแนวความคิดใหญ่ๆ 2 แนวความคิด คือ การอนุรักษ์ที่มาจากเบื้องบนกับแนวความคิดอนุรักษ์จากเบื้องล่าง ในระหว่าง 2 แนวความคิดนี้ แนวคิดอนุรักษ์จากเบื้องล่างนั้นสามารถที่จะให้ทรัพยากรป่าไม้ยังคงอยู่ต่อไปได้อย่างยาวนาน ทั้งนี้เนื่องจากการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาและการใช้ประโยชน์ ส่วนแนวความคิดอนุรักษ์จากเบื้องบนยังคงแฝงไว้ด้วยการมองประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญ แต่การที่จะให้แนวความคิดจากเบื้องล่างให้คงอยู่ก็ต้องมีระบบการเมืองแนวประชาธิปไตยรองรับ ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นการยอมรับศักยภาพของชุมชนด้านการจัดการป่าชุมชน เนื่องจากป่าชุมชนเป็นสาธารณสมบัติ กล่าวคือ ในขณะที่เอกชนสามารถตัดสินใจใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของตนเองได้ตามความต้องการ แต่การตัดสินใจใด ๆ เกี่ยวกับสาธารณะสมบัติจำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากบุคคลหลายฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสาธารณะสมบัตินั้น (วิญญู จักรพันธ์ และคณะ. 2540 : 8)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ริเริ่มที่จะดำเนินการกิจกรรมร่วมกัน โดยที่ทุกคนมีสิทธิในการร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อกำหนดวิถีชีวิตของประชาชนด้วยตัวของประชาชนเอง โดยรัฐเป็นฝ่ายที่ให้การสนับสนุนตามความจำเป็น ซึ่งอาจมีหน่วยงานทำหน้าที่จัดการแตกต่างกันไป ตั้งแต่ครัวเรือน กลุ่มสถาบันและชุมชน โดยทุกองค์กรต้องกระทำร่วมกัน และจะต้องมีการจัดองค์กรของชุมชนอย่างเป็นแบบแผนจึงจะสามารถทำให้การกระทำร่วมกันเกิดขึ้นได้ และองค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นองค์กรๆหนึ่งที่มีภารกิจ บทบาท อำนาจหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อสนองตอบการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือเพื่อให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน (การุญ ไชยแขวง. 2541 : 4)

ป่าชุมชนโคกอีเอ่นมีพื้นที่ประมาณกว่า 175 ไร่ ในบริเวณที่เรียกว่าป่าในเขตร้อนชื้น ซึ่งตั้งอยู่ระหว่าง หมู่ที่ 7 บ้านโนนสระพัง และหมู่ที่ 3 บ้านนาคุณ ,หมู่ที่ 14 บ้านโนนแก้ว และหมู่ที่ 9 บ้านโคกลิ้น ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม เมื่อปี พ.ศ. 2538 สภาพพื้นที่ป่าไม้ โดยทั่วไปในตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม เป็นป่าไม้ธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทั้งในเรื่องของพันธุ์ไม้และชนิดสัตว์ป่านานาชนิด แต่ในปัจจุบัน (2549) อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม โลงเตียน เนื่องจากการลักลอบตัดไม้เพื่อเผาถ่าน การบุกรุกแผ้วถางพื้นที่เพื่อทำไร่เลื่อนลอย การเผาป่าธรรมชาติโดยขาดความสำนึก และความ

รับผิดชอบ การแสวงหาที่ดินป่าไม้เพื่อการเก็งกำไรหรือประกอบธุรกิจอื่นๆ จะเหลือพอให้เห็นป่าสีเขียวบ้างก็เฉพาะป่าหัวไร่ปลายนาที่เป็นทุ่งนา เท่านั้น (โกมล แพรกทอง. 2542 : 15)

ผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้นได้พิจารณาเห็นว่าสภาพพื้นป่าไม้บริเวณดังกล่าวยังคงเหลือความอุดมสมบูรณ์ให้เห็นอยู่บ้าง จึงเกิดความคิดที่จะฟื้นฟูสภาพป่าในบริเวณนั้น เพื่อที่จะทำให้ป่าไม้ในบริเวณป่าโคกอีเอนที่มีความเสื่อมโทรมได้กลับมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติดั้งเดิม จึงได้นำแนวคิดในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าโคกอีเอนเข้าที่ประชุมสภาตำบลเพื่อขอมติสภาตำบลในการขอคำเนิรการจัดทำให้บริเวณพื้นที่ป่าโคกอีเอนเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีมติอนุมัติให้พื้นที่ป่าโคกอีเอนเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา โดยใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการอนุรักษ์เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าไม้ดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันประชาชนภายในชุมชนโคกอีเอน อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม ขาดความสนใจในการอนุรักษ์และรักษาป่าไม้ ทำให้ป่าไม้ในชุมชนโคกอีเอนเกิดความเสื่อมโทรมเพื่อทำให้ป่าที่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม กลายเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ประชาชนไม่ตัดไม้ทำลายป่า จึงต้องได้รับความร่วมมือกับประชาชนทุกคนภายในชุมชนโคกอีเอนเพื่อช่วยกันอนุรักษ์และรักษาป่าไม้ของชุมชนโคกอีเอนไว้ให้ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม ว่ามีประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอนในระดับใด ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปเป็นข้อมูลในการจัดการป่าชุมชนอื่น ๆ ที่มีสภาพเสื่อมโทรมในปัจจุบันได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อไป

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอนขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งตามเป็น เพศ การศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอน ตำบลโนนภิบาล อำเภอแควดำ จังหวัดมหาสารคาม



## สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

## ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. **พื้นที่ในการวิจัย** คือ พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 14 หมู่บ้าน
2. **ประชากร** ได้แก่
  - 2.1 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 3,854 คน (ฝ่ายทะเบียนขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล. 2550 : 1)
3. **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม คำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 362 คน
4. **ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้** ประกอบด้วย
  - 4.1 **ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)** ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ซึ่งประกอบด้วย
    - 4.1.1 เพศ
    - 4.1.2 การศึกษา
    - 4.1.3 อาชีพ
  - 4.2 **ตัวแปรตาม (Dependent Variable)** ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม (คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท. 2532 : 13) จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

- 4.2.1 ด้านการสงวนป่าชุมชน
- 4.2.2 ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน
- 4.2.3 ด้านการพัฒนาป่าชุมชน
- 4.2.4 ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

## นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสภาพป่าไม้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการสงวนป่าชุมชน หมายถึง แนวความคิดในการดูแลป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยปล่อยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีการเจริญเติบโตและมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกันตามธรรมชาติทุกประการ โดยมนุษย์ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

1.2 ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน หมายถึง แนวความคิดในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพคงอยู่

1.3 ด้านการพัฒนาป่าชุมชน หมายถึง แนวความคิดในการจะนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องเหมาะสมรวมถึงการกระจายอำนาจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ให้มากขึ้นคือ ด้านการตัดสินใจในด้านการใช้ทรัพยากรการสื่อสาร และการจัดการแก้ไขความขัดแย้ง

1.4 ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน หมายถึง แนวความคิดในการจะนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงการกระจายอำนาจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ให้มากขึ้นคือ ด้านการตัดสินใจในด้านการใช้ทรัพยากรการสื่อสาร และการจัดการแก้ไขความขัดแย้ง

2. ป่าชุมชน หมายถึง ป่าชุมชนโคกอีเอ่น ตำบลโนนภิบาล อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม เป็นป่าไม้ที่นำเอาความต้องการพึงพิงป่าของประชาชนมาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่าและให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์ผู้กำหนดแผนการและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื้ออย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน

3. ประชาชน หมายถึง ผู้ที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ปี พ.ศ. 2550 ตำบลโนนภิบาล อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม

4. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่ประกาศยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อเสนอสถาบันสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลในการนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทาง แผน/โครงการ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ความร่วมมือโคกอีเอ่น ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน อำเภอแกดำ จังหวัด มหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น
2. การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน
4. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. ป่าชุมชน
6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

#### 1. การปกครองท้องถิ่น

##### 1.1 ความหมายการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Local Government ซึ่งมีนักวิชาการ ที่ให้ความหมายขยายคำว่า การปกครองท้องถิ่น พอยกเป็นตัวอย่างดังนี้

วิญญู อังคณารักษ์ (2540 : 60) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ตรงความประสงค์ของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมทราบความต้องการ ของท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณ ของตนเองและมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2540 : 42) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครอง ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครอง ของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การ ทำหน้าที่ ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (2541 : 2) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชน ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชน เลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

## 1.2 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ชวงค์ ฉายะบุตร (2540 : 27-29) การปกครองท้องถิ่นเป็นการสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันสอนการเมืองการปกครอง ให้แก่ท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัยอันจะนำมาโดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจกรรมของท้องถิ่นเกิดความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือการปกครองตนเองที่ไม่ใช่เกิดจากคำสั่งเบื้องบน แต่เป็นการปกครองที่เกิดจากประชาชนซึ่งเลือกบุคคลมาเป็นผู้บริหารและรับผิดชอบต่อการบริหารท้องถิ่นด้วยวิถีทางประชาธิปไตย เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาของท้องถิ่นของตน นอกจากนี้การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือการกระจายอำนาจไปในระดับที่ต่ำสุดคือรากหญ้า (Grass Roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งขาดอันหนึ่งก็คือ การขาดรากฐานในท้องถิ่น

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากการกิจของรัฐบาลมีอยู่มากมายนับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

4. รัฐบาลอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงเพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือการจัดการบริหารโครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกันไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจ เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้เสียต่อประเทศโดยรวมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชน ท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง ดังนั้นหากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้วรัฐบาลจะต้องรับดำเนินการทุกอย่างและอาจสนองได้ไม่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งจะต้องดำเนินการเปรียบเทียบท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่นเพื่อดำเนินการเองแล้วภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงควบคุมดูแลเท่าที่จะดำเนินการในเรื่องสำคัญหรือกิจกรรมใหญ่ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่างๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

5. การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพเนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าทางภูมิศาสตร์ทรัพยากรประชาชน ความต้องการ และปัญหาที่ย่อมต่างกันออกไป ผู้ที่ไม่บริการหรือแก้ไขปัญหาระหน้าที่ต่างๆ ให้ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้รู้ถึงปัญหาและมีประสิทธิภาพไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไปท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

6. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้เลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการเมืองบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทยนำทางการเมืองที่มีชื่อเสียงล้วนแต่มีผลงานจากการเป็นนายกรัฐมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อนจนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ

7. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเองการปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญ

ประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมาจากการริเริ่มช่วยเหลือตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วการพัฒนาชนบทจะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพา ไม่ยอมช่วยเหลือตนเองเป็นผลทางลบต่อการพัฒนาพื้นบ้านระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาชนบทอย่างยิ่ง

### 1.3 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

ตามแนวคิดของ อุทัย หิรัญโต (2541 : 22) จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศมีนโยบายที่กระจายอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่ ระดับของการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริหารและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจหน้าที่ การที่จำกัดกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติขอเขตการปกครองที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุม ให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อีสาระในการปกครองตนเองสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยราชการ

7. งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตกฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยการมีอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตย รัฐต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

สรุป การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจ และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งเห็นด้วยจากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้งมีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

## 2. การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทยที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบลซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสเรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการสนองตอบความต้องการของตนเองโดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง (Political Participation) หรือที่เรียกกันว่าปกครองตนเอง (Local Self Government) ตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง กล่าวคือมีเจ้าหน้าที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในตำบล มีการดำเนินงานโดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทางและวางแผนพัฒนาตำบลกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ย่อมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบ



ความต้องการของชุมชนระดับตำบลได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้ประชาชนในตำบลมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และรู้สึกตัวว่ามีความผูกพัน มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อถิ่นอาศัย ซึ่งเป็นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม (อุทัย หิรัญโต. 2541 : 5 -6)

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 สาระสำคัญดังนี้ สภาตำบลมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท จะได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เมื่อสภาตำบลได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว งบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง หนี้ และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลต้องโอนไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหมดไป ในท้องถิ่นที่ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดตั้งเป็นเทศบาลได้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546)

## 2.1 โครงสร้างหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างหน้าที่ดังนี้ (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546)

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

## 2.2 อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546)

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

## 2.3 อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546)

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

## 2.4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังนี้ (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546)

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. ค้ำครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าเรื่องเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนจะอยู่ในข้อ 7 องค์การบริหารส่วนตำบลต้องคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ต้องทำของ องค์การบริหารส่วนตำบล

## 2.5 หน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจะทำได้

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจะทำหน้าที่ดังนี้ (พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546)

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

## 2.6 พนักงานส่วนตำบล

อาจจัดแบ่งการการบริหารงานออกเป็นสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น

## 2.7 รายได้และรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

### 2.7.1 รายได้

1. มีรายได้จาก ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากร การฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์
2. มีรายได้จาก ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ ใน จังหวัด
3. มีรายได้จากเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของ ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม ประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภท ดังต่อไปนี้
  - 1) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรซึ่งสถานประกอบการตั้งอยู่ใน องค์การบริหารส่วนตำบล
  - 2) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราซึ่งร้านขายสุรา ตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
  - 3) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วย การพนัน ซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
4. มีรายได้จากเงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียม ตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาต และอาชญาบัตรตามกฎหมาย ว่าด้วยการประมง ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียม ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และค่าธรรมเนียม จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตาม ประมวลกฎหมายที่ดิน
5. มีรายได้จากค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และค่าภาคหลวง ปิโตรเลียม ตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
6. กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติในองค์การ บริหารส่วนตำบลใด ให้แบ่งให้ แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวง
7. องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อ เก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยให้กำหนดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มขึ้นจากอัตราที่เรียกเก็บ ตามประมวลรัษฎากร ดังนี้

1) ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละศูนย์ ให้  
องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บในอัตราร้อยละศูนย์

2) ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราอื่นให้องค์การ  
บริหารส่วนตำบลเก็บหนึ่งในเก้าของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บ ตามประมวลรัษฎากร

8. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

- 1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- 5) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- 6) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- 7) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- 8) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 9) องค์การบริหารส่วนตำบลอาจกู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ

หรือนิติบุคคลต่าง ๆ ได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

### 2.7.2 รายจ่าย

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีราย  
จ่ายดังต่อไปนี้

1. เงินเดือน
2. ค่าจ้าง
3. เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
4. ค่าใช้สอย
5. ค่าวัสดุ
6. ค่าครุภัณฑ์
7. ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
8. ค่าสาธารณูปโภค
9. เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น
10. รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบ ของ

กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

## 2.8 การวางแผนและยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2541 : 20) ระบุว่าไว้ว่าที่จะสามารถบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งแผนพัฒนาท้องถิ่นจะเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อแสดงลักษณะและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในอนาคตแผนพัฒนาดังกล่าวจะถูกกำหนดเป็นแผนพัฒนาประจำปีและแผนพัฒนาห้าปี แต่ละแผนจะมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมืองและแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องจัดทำแผนพัฒนาใน 3 ระดับ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนา 3 ปี และแผนพัฒนาประจำปี โดยในแผนพัฒนาดังกล่าวจะประกอบด้วย 5 สาขาการพัฒนา คือ 1) สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) สาขาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 3) สาขาพัฒนาสังคม 4) สาขาพัฒนาเมือง และ 5) สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน บุคคลที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง อันเป็นตัวแทนของประชาชนโดยแท้จริงเข้ามาบริหารจัดการท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นทั้งฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและฝ่ายนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อันสะท้อนให้เห็นว่าต้องการให้เป็นองค์กรของประชาชน และต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ตามเจตนารมณ์ของหลักการกระจายอำนาจการปกครองอย่างแท้จริงและเมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ที่จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องบริหารงานภายใต้กรอบของแผนพัฒนาท้องถิ่นที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาครอบคลุมในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตของประชาชน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีอิสระในการดำเนินงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมายกำหนด

### 3. การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดพื้นฐานและสำคัญในการพัฒนาประเทศและสังคมทุกระดับเช่นเดียวกับการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นจากการศึกษาความหมายความสำคัญ ประเภท หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนพอสรุปได้ ดังนี้

#### 3.1 ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

**ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2540 : 2)** การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้การกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี

**อมร นนทสูตร (2541 : 10 -15)** การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง งานหรือกิจกรรมใดๆที่ประชาชนมีความเป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเองเป็นสำคัญและองค์ประกอบที่สำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ประการ คือ องค์กร ชุมชน กำลังคน และกองทุนต่างๆ

**สุรัชย์ หวันแก้ว (2541 : 166)** การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความอยากร่วมและความสมัครใจ (ซึ่งแยกจากการเสียสละและหวังรางวัลตอบแทนจากราชการ) โดยสิ่งเหล่านี้จะสอดคล้องกันทั้งชีวิตและวัฒนธรรมของเขาคด้วย

**คุณหญิง आयวัฒน์ และคณะ (2541 : 7)** การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้าร่วมอาจร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือควบวงจรก็ได้การเข้าร่วมมีทั้งรายการบุคคล กลุ่มคน จนถึงกลุ่มองค์กร ซึ่งมีคามเห็นสอดคล้องกับการเข้าร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

**สรุปได้ว่า** การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ และเป็นตัวนำในการกระทำกิจกรรมทุกขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการประเมินปัญหา ขั้นการวางแผน ขั้นการดำเนินงาน ขั้นการจัดสรรให้ชุมชนได้รับและขั้นการติดตามประเมินผล และร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาเปลี่ยนแปลง โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายและการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

### 3.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เช่น สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อเจ้าพนักงานในกรณีที่พบเห็นการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดไว้

สกนธ์ จันทักษ์ (2541: 155) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความหวังกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือนร้อน และความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีอยู่ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วม
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้ต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นของของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมยังอาจเกิดจากแนวความคิดอื่นๆ เช่น

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อต่อบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การร่วมก่อสร้าง โบสถ์วิหาร เป็นต้น
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วยต่างๆ ที่ยังไม่มีศรัทธา หรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วย เป็นต้น

นอร์แมน & อัฟฮอฟฟ์ (Norman and Uphoff. 1986:52 ; อ้างถึงใน อนุภาพ ธิรลาภ. 2542 : 61) ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบทประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. การกระจายอำนาจเพื่อให้เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระและสามารถกำหนดสิ่งทีสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในชนบท มิใช่เป็นการแบ่งส่วนอำนาจทางการเมืองเท่านั้น
2. ความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการกระทำในขั้นตอนที่สองของการที่ประชาชนมีอำนาจที่จะกำหนดสิ่งที่ตนเองการได้ แต่การตัดสินใจนี้จะต้องมีการเรียนรู้สะสมประสบการณ์และมีเหตุผลมากกว่าการกระทำโดยความพอใจ หรือเป็นไปตามเสียงข้างมากของกลุ่ม



3. การสร้างองค์กรของประชาชนที่จะเป็นตัวแทนของการติดต่อ ต่อรองและปกป้องผลประโยชน์จากการกระทำของตน องค์กรนี้แม้ว่าควรจะเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ แต่ต้องเป็นองค์กรที่ไม่ซับซ้อนในการกำจัดสิทธิชาวชนบททั่วไปจะเข้าร่วมได้

4. ผลประโยชน์ตอบแทนการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากจะเน้นที่การกระทำแล้วยังเน้นที่การรับผลประโยชน์จากการกระทำที่เท่าเทียมกันอีกด้วย

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ เป็นการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมจะต้องเกิดจากความเต็มใจและความสมัครใจ หรือมีความสามารถจะตัดสินใจ ประกอบกับความมีอิสระของประชาชนที่จะเข้ามีส่วนร่วม โดยเกิดจากความเห็นชอบ และสามารถสนองต่อผลประโยชน์ร่วมกัน

### 3.3 หลักการและประเภทการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 7 บัญญัติว่า เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้องค์กรเอกชนซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย หรือกฎหมายต่างประเทศที่มี กิจกรรมเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง หรือมุ่งค้าขายกำไรจากการประกอบกิจกรรม

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2540 : 275-276) ได้กำหนดหลักการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม หากกิจกรรมที่จะนำไปให้ประชาชนเป็นเรื่องใหม่ ก็ต้องใช้เวลาในการกระตุ้นเร่งเร้าความสนใจ ให้ความรู้ความเข้าใจจนประชาชนยอมรับความจำเป็นและประโยชน์ในการทำกิจกรรมเหล่านั้น

2. กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่ม ในชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่จะดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกด้วยการ ทูมเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของกิจกรรม และต้องสามารถทำต่อไปเองได้เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง

3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ในชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่จะดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรก ต้องมีการทูมเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของกิจกรรมและต้องสามารถทำต่อไปเองได้ เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง

4. กิจกรรมการพัฒนาที่นำเข้าไปในชุมชน ต้องสอดคล้องกับความพร้อมของชุมชน สภาพแวดล้อม ความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

5. การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนโดยทั่วไปจะสามารถรับทราบทรงสนะและยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้เร็วและเป็นผู้นำที่ชาวบ้านมีความศรัทธาอยู่ในตัวอยู่แล้ว การเริ่มต้นจากผู้นำจึงเป็นไปได้เร็วกว่าประชาชนทั่วไป

6. ขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น กล่าวคือ ร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหารือทางแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมการวางแผน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงาน จึงถึงขั้นร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว

**สรุปได้ว่า** หลักการและประเภทการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมและกิจกรรมจะต้องดำเนินการในลักษณะเป็นกลุ่มและในชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่จะดำเนินการต่อไป โดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ นั้น จะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น กล่าวคือร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหารือทางแก้ไขปัญหา ร่วมกันตัดสินใจร่วมการวางแผน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงาน จนถึงขั้นบำรุงรักษาในระยะยาว

### 3.4 รูปแบบหรือกระบวนการที่สมบูรณ์ของการมีส่วนร่วม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 46 ที่ผ่านมากำหนดให้ชุมชนท้องถิ่น มีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟู บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน, มาตรา 56 สิทธิของบุคคลร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา คุ้มครอง ใต้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ ประชาชนมีสิทธิอยู่ในสิ่งแวดล้อม ที่มีคุณภาพดี และสามารถฟ้องภาครัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หากก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้, มาตรา 59 ประชาชนมีสิทธิรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องรวมทั้งสามารถเรียกร้องให้รัฐทำประชาพิจารณ์ได้ ในรัฐธรรมนูญนอกจากสิทธิต่างๆ ที่ประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่น ได้รับแล้ว ยังมีการกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในมาตรา 69 นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9 ที่กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาได้ระบุดูจุดเน้นถึงการที่ภาครัฐจะต้องมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและบทบาทบริหารท้องถิ่นมากขึ้น เพราะประชาชนท้องถิ่นยอมรับและเข้าใจปัญหาและความต้องการท้องถิ่นได้ดีที่สุด

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization. 1981 : 259 ; อ้างถึงใน อนุภาพ ธิรลภ. 2542 : 80) ได้เสนอว่ารูปแบบที่แท้จริงหรือกระบวนการที่สมบูรณ์ของการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วย กระบวนการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) ในส่วนนี้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และประการสำคัญคือการตัดสินใจ

2. การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ในส่วนนี้ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดการ ควบคุมการเงินและการบริการ

3. การใช้ประโยชน์ (Utilization) เป็นส่วนที่ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตัวเอง และการควบคุมทางสังคม

4. การได้รับผลประโยชน์ (Obtaining Benefits) ในส่วนนี้ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ฐานเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุ ก็ได้

องค์การสหประชาชาติ (United Nations. 1929 : 35 ; อ้างถึงใน อนุภาพ ธิรลภ. 2542 : 81) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งเป็นโครงการอาสาสมัครหรือการรวมตัวเพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งนับเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาลเป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Cohesive) เป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรงรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับการสนับสนุนจากการประชาชนในที่สุด

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมี 2 รูปแบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมโดยตรง ซึ่งเป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานป่าชุมชน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในขั้นตอนต่างๆ ทุกขั้นตอน 2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านตัวแทน คือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่บริหารงานในกิจกรรมแทนตัวแทน

#### 4. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงมหาดไทย (2540 : 1-5) ได้กำหนดแผนมหาดไทย ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2540 - 2544) ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือเป็นรากการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนอย่างทั่วถึงมีแนวดำเนินการ ดังนี้

##### 4.1 การฟื้นฟูและบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.1 สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูน้ำใต้ดินในพื้นที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอันเนื่องมาจากระดับน้ำใต้ดินลดลง

4.1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าดงดิบในพื้นที่อนุรักษ์ที่สาธารณประโยชน์ และในที่ดินกรรมสิทธิ์

4.1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการการป้องกันการชะล้าง และพังทลายของดิน พร้อมทั้งส่งเสริมการปลูกฟื้นคลุมดิน เช่น หญ้าแฝก

4.1.4 เร่งรัดการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำและริมทะเลทั่วประเทศเพื่อป้องกันการกัดเซาะของกระแสน้ำ

4.1.5 ก่อสร้างและบำรุงรักษาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อเป็นแหล่งน้ำชนบทให้มีปริมาณน้ำเพียงพอแก่บริโภค อุปโภค และการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในพื้นที่ขาดแคลนน้ำ และหมู่บ้านแล้งรุนแรง

4.1.6 เร่งรัดฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้วให้อยู่ในสภาพนำมาใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามศักยภาพของพื้นที่

4.1.7 ให้มีการจัดทำแผนจัดการน้ำเสียในบริเวณชุมชนริมแม่น้ำสายหลักชายฝั่งทะเลสำคัญ และจัดให้มีระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมในเขตกรุงเทพฯ เทศบาล และสุขาภิบาลทั่วประเทศ รวมทั้งให้มีการจัดแผนการจัดการน้ำเสียร่วมกันของท้องถิ่นและสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ

4.1.8 ให้มีการจัดทำแผนการจัดการมูลฝอยสิ่งปฏิกูลร่วมกันในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลทั่วประเทศอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ควบคู่กับการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บขยะ สถานที่ และถังรองรับมูลฝอย

4.1.9 ให้มีการจัดการมลพิษด้านต่าง ๆ เช่น มลพิษทางอากาศอันเนื่องมาจากยานพาหนะ การก่อสร้างและการขนส่ง เป็นต้น

## 4.2 การเพิ่มบทบาทของประชาชน และชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.1 องค์กรและประชาสัมพันธ์ ตลอดจนจัดทำสื่อ ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ควบคุมการใช้ประโยชน์โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และการนำภูมิปัญญามาใช้ในการบริหาร และจัดการ

4.2.2 องค์กรและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนโดยทั่วไป และผู้ประกอบการทุกประเภท ได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในฐานะผู้ก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษ ให้เข้ามามีส่วนร่วม และรับภาระในค่าใช้จ่ายการจัดการน้ำเสีย และการจัดการมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล

4.2.3 องค์กรและให้ความรู้แก่ประชาชน ตลอดจนผู้ผลิต ผู้ขาย ให้มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเกิดมูลฝอย โดยให้นำหลัก 3 R คือ Reduce (การลดปริมาณมูลฝอย) Reuse (การใช้วัสดุให้คุ้มค่า) Recycle (การนำมูลฝอยที่มีประโยชน์มาใช้ใหม่) มาใช้เพื่อลดปริมาณของมูลฝอยที่จะเพิ่มขึ้น โดยควรที่จะนำผลการศึกษาระบบแยกขยะมูลฝอยมาประกอบเป็นแนวทางการดำเนินงานรวมทั้งรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับมูลฝอยอันตราย

4.2.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งอาสาสมัครป้องกันและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม

4.2.5 องค์กรและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน องค์กรชุมชนและท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชนและไม่ทำลายวัฒนธรรม ประเพณี อันติงามของชุมชน

4.2.6 สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผล โดยให้มีขั้นตอนประชาพิจารณ์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่การริเริ่มแนวคิดจัดเตรียมและดำเนินการ

## 4.3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.3.1 ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและกระทรวงที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงานใช้ที่ดินแห่งชาติเพื่อเป็นการวางแผนแม่บทในการจัดการการใช้ที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดเอกภาพระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3.2 ศึกษาวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำให้เป็นระบบลุ่มน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศน์ในลุ่มน้ำ โดยเฉพาะต้นน้ำลำธาร โดยให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

4.3.3 จัดทำแผนเพื่อรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่โล่งและสวนสาธารณะในเขตชุมชนเมืองให้ได้สัดส่วนกับจำนวนคน และความเจริญเติบโตของชุมชนเพื่อเป็นการสร้างภูมิทัศน์และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งเพื่อป้องกันฝุ่นละอองฟุ้งกระจาย

4.3.4 เร่งรัดการดำเนินการรับรองกรรมสิทธิ์ที่ดินกฎหมาย และออกเอกสารสิทธิ์ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และรอบคอบ ไม่ให้ล่าช้าไปในเขตพื้นที่ป่าไม้

4.3.5 ให้มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมชัดเจน โดยยึดหลักความจำเป็น

4.3.6 ลำดับความสำคัญและเป็นธรรม โดยให้องค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบ

4.3.7 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้

4.3.8 เพิ่มบทบาทของสมาชิกอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อปพร.) หมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.) และตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ในการดูแลป้องกันเฝ้าระวังและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

4.3.9 กำหนดแนวเขตกันชนระหว่างแนวป่าอนุรักษ์กับนิเวศน์ท้องถิ่นซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชน เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าเพิ่มเติม รวมทั้งสนับสนุนให้ชุมชนดั้งเดิมมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งด้านการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ การรักษาและฟื้นฟู เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น

4.3.10 สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการประสานงานกับองค์กรเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3.11 เร่งรัดให้หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น นำมาตรการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียไปใช้อย่างจริงจัง ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้เป็นปัจจุบัน

4.3.12 สนับสนุนให้มีการนำรายได้ท้องถิ่นกลับมาฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

4.3.13 ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานในท้องถิ่น สร้างกลไกการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ เพื่อการพัฒนา คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมจากจากประชาชน และชุมชนในท้องถิ่น

4.3.14 เพิ่มประสิทธิภาพการวางแผน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบุคลากรของกระทรวงมหาดไทยทุกระดับ

4.3.15 พัฒนาระบบข้อมูลและนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวางแผนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมาใช้สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3.16 สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับข้อกักับการวางแผนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภารกิจอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

4.3.17 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม บังเกิดผลอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2540 : 15 -16) ได้นำเสนอแผนปฏิบัติการ 21 : แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน (Agenda 21 : Programmed of Action for Sustainable Developmet) ต่อการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล แผนปฏิบัติการ 21 มีวัตถุประสงค์ให้การพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินไปด้วยกัน เพื่อให้การพัฒนาดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาวซึ่งในรายงานดังกล่าว ได้กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืนไว้ดังนี้

## 1. นโยบายหลัก

1.1 ให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมดำเนินการควบคู่กันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน

1.2 ให้การให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าสู่สภาพสมดุลของการใช้และการเกิดทดแทน

1.3 ให้มีแนวทางการแก้ไขจัดภาวะมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและความสั่นเทือน มลฝอยและสิ่งปนื้อกมล สารอันตรายและของอันตราย

## 2. นโยบายในด้านการใช้น้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.1 เพิ่มพื้นที่ป่าเป็นร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศโดยเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ 20 เพื่อให้สามารถสนองความต้องการทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการรักษาสมดุลของสภาพแวดล้อม

2.2 การใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าต้องเป็นไปตามวิถีทางในเชิงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.3 ต้องป้องกันรักษาป่าธรรมชาติที่เหลือไม่ให้ถูกบุกรุกทำลาย

2.4 ลดความขัดแย้งการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรอื่น ๆ

ในพื้นที่ป่า

2.5 ป้องกัน สงวนรักษา และอนุรักษ์ไว้ซึ่งพันธุ์พืช สัตว์ป่า สัตว์น้ำ ตลอดจนสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในพื้นที่ป่า

**กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2540 : 15)** ไว้ว่า สิ่งแวดล้อมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรมแบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลต่อเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกัน ไปทั้งระบบ และสิ่งแวดล้อมอาจจำแนกออกเป็นลักษณะกว้างๆ ได้ 2 ส่วน คือ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นเองธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขา ดิน น้ำ อากาศ ทรัพยากรทุกประเภท และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ชุมชนเมือง สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน ศิลปกรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ฯลฯ เป็นต้นไป

**เกษม จันทรแก้ว(2541 : 12 – 13)** กล่าวไว้ว่า การจัดการหมายถึง การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีลักษณะและรูปแบบที่มีให้เกิดผลเสีย หรือสร้างประสิทธิภาพของสิ่งที่จะถูกดำเนินการนั้นด้อยลง เช่น การดำเนินการที่เป็นไปด้วยความรอบคอบและมีวิสัยทัศน์ที่ดี เปรียบเสมือนต้องเป็นการดำเนินการอย่างสุขุม และมีความละเอียดอ่อนให้เป็นที่ไปตามวิธีการอนุรักษ์ 8 วิธี คือ การใช้การเก็บกัก การรักษา/ซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวนและการแบ่งเขต แต่ละวิธีจะมีแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการทั้งสิ้น กล่าวอีกข้อหนึ่งก็คือ การจัดการนั้นเป็นการประยุกต์วิธีการอนุรักษ์มาดำเนินการด้วยการมีลักษณะและรูปแบบเฉพาะ เพื่อการนำไปสู่การรักษาประสิทธิภาพให้เกิดขึ้น

**เกษม จันทรแก้ว (2541 : 39- 40)** ยังได้กล่าวอีกว่า การสร้างยุทธศาสตร์หรือการชี้แนวดำเนินการ คือ การดำเนินการที่มีจุดที่จะเดิน/ทำแผนงานให้สำเร็จซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินการอย่างมีเหตุผล อะไรก่อนหลัง เชื่อมโยงกับงาน/แผนอะไรหรือประเด็นสำคัญอยู่ลักษณะใด

**คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท (2543 : 13)** สรุปไว้ว่าในสภาพการณ์ปัจจุบันโลกกำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสูญเสียคุณภาพในระบบนิเวศ อันเนื่องมาจากมนุษย์ในระบบสังคมได้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างขาดการระมัดระวังอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานานจนเป็นเหตุให้ทรัพยากรธรรมชาติได้สูญเสียสภาพและเสื่อมโทรมลง และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างมากมาย และนับวันความรุนแรงของปัญหาอันเกิดจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรก็ยิ่งจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสภาพแวดล้อมเพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเข้าไปจัดการกับ



ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ทรัพยากรดังกล่าวสามารถก่อประโยชน์ต่อสังคมมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคงสภาพควบคู่กับมนุษย์ชาติต่อไปแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมจะมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. การสงวน (Preservation) หมายถึง แนวความคิดในการดูแลป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยปล่อยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีการเจริญเติบโตและมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกันตามธรรมชาติทุกประการ โดยมนุษย์ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

2. การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง แนวความคิดในการดูแลป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพคงอยู่

3. การพัฒนา (Development) หมายถึง แนวความคิดในการจะนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องเหมาะสมรวมถึงการกระจายอำนาจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ให้มากขึ้นคือ ด้านการตัดสินใจในด้านการใช้ทรัพยากรการสื่อสาร และการจัดการแก้ไขความขัดแย้ง

4. การใช้ประโยชน์ (Utilization) หมายถึง แนวความคิดในการจะนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องเหมาะสมรวมถึงการกระจายอำนาจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ให้มากขึ้นคือ ด้านการตัดสินใจในด้านการใช้ทรัพยากรการสื่อสารและการจัดการแก้ไขความขัดแย้ง

สรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมนุษย์ และคงสภาพควบคู่กับมนุษย์ชาติตลอดไปต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมในด้านการสงวน 2) การมีส่วนร่วมในด้านการอนุรักษ์ 3) การมีส่วนร่วมในด้านการพัฒนา 4) การมีส่วนร่วมในด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

## 5. ป่าชุมชน

ป่าชุมชนเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับการจัดการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชน และองค์กรชุมชน ตามความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

## 5.1 ความหมายป่าชุมชน

อำนาจ คอวนิช (2541 : 10 -13) ให้ความหมายป่าชุมชนว่าหมายถึง ป่าไม้ธรรมชาติหรือป่าที่สร้างขึ้น เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ให้กับประชาชน เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่เข้าไปจะต้องรู้จักการวางตัวให้เข้ากับชาวบ้าน สำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านผู้นำชุมชน สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนควรเป็นที่ดินสาธารณะ การเลือกพืชพรรณที่จะปลูกป่าในชุมชน ควรที่จะเป็นไม้โตเร็วเพื่อจะให้ผลเร็ว เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประชาชนแรงงานที่ใช้ในการปลูกป่าควรเป็นชาวบ้าน เพื่อให้เกิดความสำนึกในการเป็นเจ้าของการใช้ประโยชน์ และผลประโยชน์จากป่าชุมชน ให้คณะบุคคลหรืออาจจะเป็นกรรมการหมู่บ้านสภาตำบลเป็นผู้แบ่งปันผลประโยชน์

โกมล แพรกทอง (2542 : 5) กล่าวไว้ว่า ป่าชุมชน คือ รูปแบบของการจัดการป่าไม้ที่นำเอาความต้องการพึ่งพาป่าของประชาชนมาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่านั้นและให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์ดังกล่าว เป็นผู้กำหนดแผนการและควบคุมดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชนป่าชุมชนได้ดำเนินการอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว ตามสภาพการพึ่งพาป่าของประชาชนที่มีต่อแหล่งป่าในที่อยู่ใกล้เคียง หมู่บ้านต่างๆ จึงมีรูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่าแตกต่างกันออกไปตามสภาพภูมิประเทศนิเวศวิทยา เศรษฐกิจและสังคม

## 5.2 ประโยชน์ของป่าชุมชน

โกมล แพรกทอง (2542 : 5) สรุปประโยชน์ของป่าชุมชนที่ประชาชนได้รับดังนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เช่น ป่าอนุรักษ์น้ำลำธาร หรือป่าพัฒนาแหล่งต้นน้ำ
2. เพื่อเป็นสถานประกอบพิธีกรรมตามวัฒนธรรมและความเชื่อ เช่น วัดป่าเขตอภัยทาน ป่าช้า ดอนปู่ตา
3. เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ พื้นที่เก็บเห็ด เป็นต้น

4. เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับไม้ใช้สอยของชุมชน เช่น ป่าไม้ใช้สอย เป็นต้น

นอกจากนี้ บางพื้นที่ยังมีการปลูกป่าเพื่อการก้ำกั้มแก่ชุมชน และในบางพื้นที่ก็มีการปลูกป่าในบริเวณโรงเรียนด้วย บางพื้นที่ก็ได้มีการปลูกขึ้นมาเพื่อประโยชน์อื่นๆ ด้วย เช่น ภูหลง มีการปลูกป่าเพื่อสร้างแนวก้ำกั้ม ส่วนการปลูกป่าเพื่อให้เป็นแหล่งช่วยซับน้ำ ป่าไม้ชุมชนเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของป่าไม้กับชุมชนในลักษณะที่ว่า การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนต้องพึ่งพาทรัพยากรป่าไม้ เพราะป่าไม้เป็นแหล่งอาหารสมุนไพร

ที่สามารถนำมาใช้ในการรักษาโรค คนในชุมชนได้อาศัยไม้จากป่าเพื่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ดังนั้น เมื่อป่าถูกหักร้างทางพจนานุกรมโคลงเตียนไปย่อมทำให้สิ่งที่คนในชุมชนต้องการนั้นร่อยหรอลงไปด้วย ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ในความสัมพันธ์ระหว่างป่าไม้กับชุมชนนั้น ชุมชนต่างๆ ได้พัฒนากลไกเพื่อใช้ในการจัดการ การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในรูปแบบต่างๆ กันเช่น บางชุมชนอาจตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มอนุรักษ์ขึ้นมาเพื่อดูแลการใช้ประโยชน์จากป่า บางชุมชนอาจมีระบบความเชื่อเป็นแกนนำในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะทุกชุมชนจะมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งจะมีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์จากป่าของคนในชุมชน เช่น ความเชื่อเรื่องผีปู่ตา ช่วยให้คนในชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าไม้ได้อย่างเหมาะสมพอดี

### 5.3 กฎหมายเกี่ยวกับป่าชุมชน

โกมล แพรกทอง (2542 : 5) ได้สรุปผลจากการศึกษาไว้ว่าระดับของกรรมสิทธิ์ในป่าชุมชนตามความรู้สึกของชุมชนมี 3 ระดับดังนี้

1. ป่าชุมชนที่หลายชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน
2. ป่าชุมชนที่คนในชุมชนถือกรรมสิทธิ์และใช้ประโยชน์ร่วมกัน
3. ป่าชุมชนที่คนในชุมชนไม่มีกรรมสิทธิ์แต่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ชุมชนร่วมกันกำหนด

### 5.4 ประเภทของป่าชุมชน

โกมล แพรกทอง (2542 : 5) ได้จำแนกประเภทของป่าชุมชนสำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถจำแนกได้เป็น 8 ประเภท คือ

1. ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารเป็นป่าที่ชุมชนร่วมกันกำหนดหวงห้ามมิให้มีการบุกรุกเบิกเพื่อเป็นการรักษาต้นน้ำลำธาร
2. ป่าวัดหรือป่าอภัยทาน เป็นป่าที่ชุมชนร่วมกันกำหนดให้เป็นเขตสำนักสงฆ์หรือเขตอภัยทาน เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม และศูนย์ศึกษาธรรมชาติด้วย
3. ป่าดอนปู่ตา เป็นการกำหนดป่าเพื่อพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชนที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยเป็นการพึงเพื่อพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน การพึงพึงต่อปู่ตาให้ปกป้องรักษาชุมชน จึงต้องจัดสถานที่ให้ปู่ตาสถิตอยู่

4. ป่าช้า มีในแทบทุกพื้นที่ เป็นสถานที่เผาหรือฝังศพคนตาย ที่ชุมชนกำหนดเป็นเขตหวงห้ามไว้ร่วมกัน
5. ป่าโรงเรียน เป็นป่าที่โรงเรียนในชุมชนมีการอนุรักษ์ไว้หรือปลูกขึ้นมาใหม่ภายในบริเวณโรงเรียน
6. ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ เป็นป่าที่ชาวบ้านกันขอบเขตไว้สำหรับใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงสัตว์หรืออาจจะใช้สอยเพื่อประโยชน์อื่นๆด้วย
7. ป่าไม้ใช้สอย เป็นพื้นที่ที่ชุมชนได้กำหนดเขต เพื่อการตัดไม้ไว้ใช้สอยในชุมชนซึ่งการดำเนินการมักต้องขออนุญาตจากองค์กรภายในชุมชนก่อน
8. ป่าปลูกพัฒนา เป็นพื้นที่ป่าที่เกิดขึ้นภายหลังจากแรงกดดันของนโยบายต่อเรื่องป่ามีมากขึ้น

### 5.5 ประเภทของป่าชุมชน

โกมล แพรททอง (2542 : 6) สรุปไว้ว่า การเกิดขึ้นของป่าชุมชนเกิดขึ้นหลายรูปแบบ ดังนี้

1. เกิดขึ้นตามวัฒนธรรมความเชื่อ ป่าชุมชนที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมความเชื่อ มักมีการกำหนดพื้นที่พร้อมๆกับการตั้งชุมชน โดยชุมชนร่วมกันกำหนดพื้นที่ที่จะเป็นดอนปู่ตา พื้นที่ป่าช้าพื้นที่วัดป่า ฯลฯ จากการมาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกๆ
2. เกิดขึ้นตามระบบนิเวศวิทยาป่าชุมชนที่เกิดขึ้นตามระบบนี้ มักเป็นป่าชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ป่าที่ช่วยในการป้องกันการกัดเซาะริมฝั่งน้ำและป่ากำบังลม เป็นต้น ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายหลังจากชุมชนตั้งถิ่นฐานแล้ว และเริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างป่ากับสิ่งแวดล้อม จึงได้มีการกำหนดเขตพื้นที่ไว้
3. เกิดขึ้นตามความจำเป็นในการใช้สอย ป่าชุมชนที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้จะเกิดจากที่ชุมชนได้ร่วมกันใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานาน และรับรู้ร่วมกันว่าควรจะกันเป็นพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น ป่าไม้ใช้สอย ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าโคก สำหรับเก็บเห็ด เป็นต้น บริเวณป่าเหล่านี้ มักไม่เหมาะกับการถากถางทำไร่

### 5.6 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ชุมชน

ป่าชุมชน เป็นคำที่เราใช้เรียก ระบบการจัดการดังกล่าวอย่างง่ายที่สุด ป่าชุมชนเป็นระบบการจัดการป่าชุมชนโดยอาศัยจารีตประเพณี ความเชื่อดั้งเดิม หรือกฎเกณฑ์ของสังคมที่สมาชิกในชุมชนตั้งรับมาเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากร ดิน - น้ำ- ป่าชุมชน โดยที่สมาชิก

ในชุมชนยังสามารถใช้ประโยชน์ และดูแลรักษาทรัพยากรอย่างยั่งยืนไปพร้อมๆกัน “ป่าชุมชน จึงน่าจะเป็นคำตอบและความหวังในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนได้”

**บัญชากร แก้วส่อง และคณะ (2544 : 3 -4)** ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาของชุมชน ที่ได้ดำเนินการมาในอดีตซึ่งพบว่า ลักษณะป่าชุมชนในภาคอีสาน ประการแรก เป็นพื้นที่ป่า ที่ชาวบ้านอาศัยและทำมาหากินอยู่ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกผูกพันในทรัพยากรป่า ประการที่สอง เป็นพื้นที่ป่าที่ชาวบ้านเลือกเพื่อใช้ประโยชน์ โดยไม่ให้ครอบครองพื้นที่ป่าทั้งหมด แต่ได้เลือก ใช้ตามความจำเป็นของชุมชนและประการที่สาม เป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านสามารถจำแนกชนิดและ ขนาดของพื้นที่ได้

ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อความอยู่รอด ของตนเอง ในขณะที่การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ในการใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ มีผลต่อ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติก็มีผลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรม ของมวลมนุษยชนเช่นเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติเป็นไปใน ลักษณะที่ว่า การแสดงปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดขึ้นแก่กันและกันในรูปแบบ ต่างๆ เช่น การที่ป่าไม้ถูกทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์ได้ก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ภูเขาถล่ม แหล่งอาหารธรรมชาติหมดไป ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เอง

การที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันและเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทำให้ มนุษย์ได้พัฒนาวัฒนธรรมขึ้น และวัฒนธรรมนี้เองมีส่วนสำคัญในการกำหนดแสดงพฤติกรรม ของมนุษย์ต่อธรรมชาติและต่อมนุษย์ด้วยกัน วัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นนี้อาจได้แก่ วัตถุสิ่งของ เป็นแบบแผนของพฤติกรรมหรือความคิดหรือกระบวนการทำงาน เพื่อให้มนุษย์สามารถปรับตัว ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสามารถค้นคิดวิธีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมด้วย นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม สำหรับการปรับตัวและการ ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาตินั้นมนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (Material Culture) และเครื่องมือเครื่องมือนานาชนิดที่ได้พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์อันยาวนาน ของมนุษย์ โดยการสั่งสมความรู้จากคนรุ่นหนึ่งสืบทอดไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง สิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ สร้างขึ้นนี้อาจได้แก่ สิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรมและที่มีผลกระทบต่อ ธรรมชาติ ได้แก่ เทคโนโลยีทั้งหลายนั่นเอง ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีผลทำให้ มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้มากขึ้น มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมหรือปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะแก่การดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ดีขึ้น เช่น มนุษย์

สามารถสร้างเขื่อนหรือฝายเก็บกักน้ำไว้ใช้เพื่อการอุปโภคได้ สามารถสร้างเครื่องปรับอากาศเพื่อใช้ทำความเย็นในที่อยู่อาศัยในเขตร้อนอย่างประเทศไทย สามารถสร้างเครื่องมือในการทำมาหากินเพื่อมนุษย์จะได้สามารถใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการที่จำนวนประชากรของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมไม่เพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาคต่างๆ ของโลกกำลังร่อยหรอหรือเสื่อมโทรมลงไปอันเนื่องจากแรงกดดันทางด้านปัจจัย ประชากรที่ผลักดันในมนุษย์ต้องพัฒนาเทคโนโลยีที่ซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้มากขึ้น (อมรา พงศาพิชญ์. 2540 : 35)

ป่าชุมชนเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของป่ากับชุมชนในลักษณะที่ว่า การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนต้องพึ่งพาทรัพยากรป่าไม้ เพราะป่าไม้เป็นแหล่งอาหารสมุนไพรที่สามารถนำมาใช้ในการรักษาโรค คนในชุมชนได้อาศัยไม้จากป่าเพื่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ดังนั้นเมื่อป่าถูกหักล้างถางพงจนเหี้ยนเตียนไป ย่อมทำให้สิ่งที่คนในชุมชนต้องการนั้นร่อยหรอลงไปด้วย ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนในความสัมพันธ์ระหว่างป่าไม้กับชุมชนนั้น ชุมชนต่างๆ ได้พัฒนากลไกเพื่อใช้ในการจัดการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น บางชุมชนอาจมีระบบความเชื่อเป็นแกนนำในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะทุกชุมชนจะมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งจะมียุทธศาสตร์สำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน เช่น ความเชื่อเรื่องผีป่า ช่วยให้เห็นคนในชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าป่าได้อย่างเหมาะสมพอดี ดังนั้นแนวคิดเรื่องป่าชุมชนนี้ จึงเป็นการเน้นให้เห็นบทบาทของคนในชุมชนต่อการจัดการประโยชน์จากป่าไม้เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน ป่าชุมชนเป็นรูปแบบของการจัดการป่าไม้ที่นำเอาความต้องการพึ่งพิงป่าของประชาชนมาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่านั้นและให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้กำหนดแผนการและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน (โกมล แพรกทอง. 2542 : 15)

องค์กรเอกชนที่ทำงานทางด้านการพัฒนาสังคมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อธิบายความหมายของป่าชุมชนว่า เป็นการอนุรักษ์และการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนเพื่อผลประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจต่อชุมชน และเพื่อดำรงไว้ซึ่งระบบนิเวศน์ในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานรองรับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่หลากหลายต่อชุมชนในระยะยาวดังนี้

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์วุฒิสภา (2540 : 1-4) ได้สรุปจากการศึกษา การสัมมนาและดูงานเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าไม้ชุมชนเพื่ออนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารไว้ดังนี้

1. แนวคิดในอดีตที่ผ่านมา เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นที่ดิน น้ำ แร่ธาตุ หรือป่าไม้ที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ถือว่าเป็นสมบัติของพระเจ้าแผ่นดินหรือของรัฐ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ จึงอยู่ในอำนาจและเป็นหน้าที่ของรัฐ หรือข้าราชการที่เป็น กลไกของภาครัฐ เป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพยากรในลักษณะตัวแทนที่มีอำนาจเต็มมาช้านาน

2. ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้เกิดความเสียหายและลดลงอย่างมาก เนื่องจากประชากร เพิ่มมากขึ้น และมีการนำทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ถูกนำไปใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตรายได้ และบรรเทาความยากจน ความขัดแย้งระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและประชาชนกับรัฐ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มสูงขึ้น กอปรกับรัฐหรือข้าราชการไม่อาจทำหน้าที่พัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืน จึงเกิดมีแนวคิดที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ประชาชน และองค์กรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะครอบคลุมถึง ทรัพยากร ป่าไม้ด้วย

3. จากการศึกษาพบว่า มีพื้นที่ป่าขนาดเล็กหลายแห่งที่ถูกฟื้นฟู อนุรักษ์โดย ชุมชนสืบทอดกันมาหลายชั่วคนอยู่มากมาย ป่าชุมชนเหล่านี้เน้นวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ แหล่งน้ำ หรือซับน้ำของหมู่บ้าน เพื่อเป็นปัจจุบัน 4 ตลอดจนเพื่อวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ของชุมชนเอง เช่น ป่าวัด ป่าอภัยทาน ป่าดินปู่ตา รวมทั้งป่าชายเลนเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เมื่อรวมกับป่าชุมชนที่รัฐไปช่วยส่งเสริมแล้วมีมากกว่า 20,000 แห่ง และมีพื้นที่ป่าชุมชนรวมกัน มากกว่า 2,000,000 ไร่

4. ชุมชนในชนบทได้รับการสนับสนุนให้มีอำนาจในการจัดการบริหารด้านต่าง ๆ มากขึ้น ในรูปขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งรวมถึงอำนาจการจัดการอย่างยั่งยืนของ ชุมชนที่แท้จริง เมื่อรวมเข้ากับปัญหาของชุมชนอีกหลายแห่งที่ยังคิดค้างอยู่ในเขตป่าโดยเฉพาะ ป่าอนุรักษ์ที่ประกาศขยายเพิ่มเติมจากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 25 และกำลังมีการเรียกร้องให้ชุมชน มีสิทธิในการจัดการป่าชุมชนจากภาครัฐด้วยแล้วก็จะเห็นว่า การให้ความสำคัญ ในการพิจารณา รูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนอย่างถูกต้องตามกฎหมายที่ทันเหตุการณ์ จะช่วย แก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ อันเนื่องมาจากการแย่งชิงการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในอนาคต ไม่ให้เกิดความรุนแรง

แนวความคิดในเรื่องการจัดการป่าชุมชน มีพื้นฐานจากแนวความคิดในเรื่องการ กระจายอำนาจออกจากศูนย์กลางของประเทศ มาสู่องค์กรของประชาชนที่จะมีอำนาจหน้าที่ ในการจัดการป่าชุมชนของตนเอง โดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นแกนนำในการจัดการป่าชุมชน ในเชิงอนุรักษ์นั้น มีแนวความคิดใหญ่ 2 แนวความคิด คือ การอนุรักษ์ที่มาจากเบื้องบนกับ

แนวความคิดอนุรักษ์เมืองล่างในระหว่าง 2 แนวความคิดนี้ แนวความคิดนี้อนุรักษ์จากเบื้องล่างนั้นสามารถที่จะให้ทรัพยากรธรรมชาติยังคงอยู่ต่อไปอย่างยาวนาน ทั้งนี้เนื่องจากการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาและการไปใช้ประโยชน์ ส่วนแนวความคิดอนุรักษ์จากเบื้องบนยังคงแฝงไว้ด้วยการมองประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญ แต่การที่จะให้แนวความคิดจากเบื้องบนยังคงแฝงไว้ด้วยการมองประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญ แต่การที่จะให้แนวความคิดจากเบื้องล่างให้คงอยู่ก็ต้องมีระบบการเมืองแนวประชาธิปไตยรองรับ นักวิชาการของสถาบัน World Watch Institute กรุงวอชิงตันได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องการระดมพลังมวลชนของโลกมากขึ้นเป็นตัวสำคัญที่ก้าวหนึ่งที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมของโลก และการพัฒนาแบบยั่งยืนจะเริ่มต้นจากการระดมพลังประชาชน สำหรับในประเทศไทยเราโน้มการรวมตัวของประชาชนจะมีมากขึ้น (ปริษา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2540 : 9)

นอกจากนี้ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นการยอมรับในศักยภาพของชุมชนในด้านการจัดการป่าชุมชนอีกด้วย เนื่องจากป่าชุมชนเป็นสาธารณะสมบัติ (Common Property) กล่าวคือในขณะที่เอกชนสามารถตัดสินใจใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของตัวเองได้ตามความต้องการ แต่การตัดสินใจเกี่ยวกับสาธารณะสมบัติจำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากบุคคลหลายฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสาธารณะสมบัตินั้น ปรัชญาการที่เกิดขึ้นเสมอในการจัดการสาธารณะสมบัติ ได้แก่ การที่ปัจเจกบุคคลมักใช้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัตินั้นอย่างเต็มที่เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งมักส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของคนอื่น ๆ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มหรือชุมชนที่เป็นเจ้าของสาธารณะสมบัตินั้นต้องสร้างกลไกในการให้คุณให้โทษทางสังคมขึ้นมา (Social Sanction) เพื่อกำหนดพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลแต่ละคนไม่ให้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัติของท้องถิ่นกฎเกณฑ์ต่างๆ ดังได้กล่าวมาข้างต้น อย่างไรก็ตามการจัดการป่าชุมชนในระดับท้องถิ่น มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดระเบียบทางสังคมของชุมชนและการสร้างระบบแรงจูงใจ

ในทางทฤษฎีว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ริเริ่มที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยที่ทุกคนมีสิทธิในการร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อกำหนดวิถีของประชาชนด้วยตัวของประชาชนเอง โดยรัฐเป็นฝ่ายที่ให้การสนับสนุนตามความจำเป็น การให้การสนับสนุนนั้นจะไม่ลักษณะของการเข้าไปควบคุมการกิจกรรมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน อาจเริ่มจากการช่วยระดมความคิดที่จะค้นหาปัญหาหรือความต้องการของชุมชนที่เกี่ยวกับป่า การร่วมกันวางแผน การดำเนินกิจกรรมป่าชุมชน การช่วยเหลือกันบำรุงรักษา และมีส่วนร่วมในการใช้



ประโยชน์จากป่าชุมชน แต่การที่จะให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนใน  
 ขั้นตอนต่าง ๆ นั้นต้องอาศัยการจัดระเบียบของชุมชนและการสร้างระบบการจูงใจด้วย ซึ่งการ  
 ที่กลุ่มคนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Common Interests) จะพยายามดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ได้มา  
 หรือคงไว้ซึ่งผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ทั้งนี้เพราะแต่ละคนตระหนักว่าถ้าตนสามารถทำให้  
 ผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ทั้งนี้เพราะแต่ละคนตระหนักว่าถ้าตนสามารถทำให้ผลประโยชน์  
 ของกลุ่มบรรลุแล้ว ตนเองก็จะได้รับการตอบสนองความต้องการจากการบรรลุวัตถุประสงค์  
 ของกลุ่มด้วย จะอาศัยความเชื่อกฎเกณฑ์ของท้องถิ่น (Customary Laws) กฎเกณฑ์ที่กลุ่มหรือ  
 องค์กรชุมชนได้ร่วมกันกำหนดขึ้น อย่างเป็นทางการ และกฎเกณฑ์ที่ออกโดยรัฐเป็นเครื่องมือ  
 ในการจัดการป่าชุมชนและระดมประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน  
 ป่าชุมชนนั้นจะสัมพันธ์กับวัฒนธรรมตามประเพณีและความเชื่อ เช่น ป่าวัด ป่าดอนปู่ตา ป่าช้า  
 หรือป่าระบบนิเวศ เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ป่ากำบังลม ฯลฯ นอกจากนี้ป่ายังมีประโยชน์  
 ใช้สอยก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าโคกลำหรับตัดไม้สร้างบ้านหรือจะเก็บ  
 ผลไม้ อาหารและสมุนไพร ฯลฯ ซึ่งป่าเหล่านี้ให้ประโยชน์และความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของ  
 ชุมชนอย่างต่อเนื่อง (อมรา พงศาพิชญ์. 2540 : 50)

## 6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (Management)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol.1966:214 ; อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์. 2540 : 24-26)

เชื่อว่าเป็นไปได้ที่เราจะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่สามารถใช้กับการจัดการ  
 ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการจัดการงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลได้สรุปสาระสำคัญไว้ดังนี้

### 1. เกี่ยวกับหน้าที่การจัดการ (Management Function) กระบวนการจัดการงาน

ประกอบด้วยหน้าที่ต่างๆ 5 ประการคือ

1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึงการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ  
 ที่จะมีผลการทบทวนธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแบบแผนการปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติ  
 ขึ้นไว้เป็นแนวทางการทำงานในอนาคต

1.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ  
 และอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้งานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จได้

1.3 การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง การสั่งการงานต่างๆ  
 แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี และต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงาน

ตลอดจนเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

1.4 การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และไปสู่เป้าหมายเดียวกันในที่สุด

1.5 การควบคุม (Controlling) หมายถึง การที่จะต้องกำกับดูแลให้สามารถควบคุมกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปนั้นเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้แล้ว

2. เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีคุณลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกาย จิตใจ ไหวพริบ การศึกษา ความรู้เทคนิคในการทำงานและประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งรวมเรียกว่าความสามารถทางด้านการจัดการ ซึ่งต่างจากพนักงานระดับปฏิบัติที่จะเน้นหนักที่เทคนิควิธีการทำงานเป็นสำคัญ

ลูธอร์ กุลิก และลินคอล์นเออร์วิค (Gulick and Urwick, 1937 : 17 ; อ้างถึงใน ศิริอร ชันรหัตถ์, 2540 : 44 - 47) ได้เสนอเป็นหลักการว่า กระบวนการบริหารย่อมประกอบด้วยตอนที่สำคัญ 7 ประการ หรือที่เรียกว่า “POSDCORB” รายละเอียดดังนี้

1. **P = Planning** หมายถึง การวางแผนซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงานแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิชาการและวิจรณ์ญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการโดยถูกต้องอย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

2. **O = Organizing** หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ ซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็พิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management) ด้วยเรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้ จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงานเป็นกรม กอง แผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพของงาน หรือจัดตามลักษณะของงานเฉพาะอย่าง (Specialization) ก็ได้ นอกจากนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) และหรือพิจารณาในแง่ของหน่วยงาน (Organizing) เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) หรือบ้างก็เรียกเป็นหน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานแนะนำหรือที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วยเหลือหน่วยงานอนุกร (Auxiliary) เป็นต้น

3. **S = Staffing** หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งหมายถึงการจัดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสม (Put The Right Man on The Right Job) กับรวมถึงการที่จะเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสัมพันธ์ในการทำงานของคนงานและพนักงานด้วย

เรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างกว้างขวางว่าการบริหารงานบุคคลนั้น เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการวางแผนนโยบายการวางแผน โครงการ ระเบียบ และวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์การใดองค์การหนึ่งให้ได้มาและได้ประโยชน์ ตลอดจนการบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรด้านมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและมีปริมาณเพียงพอ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

**4. D = Directing** หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยความสะดวก รวมทั้งการควบคุม และนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) และการจูงใจ (Motivation) เป็นต้น

การอำนวยความสะดวกในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัยสั่งการ (Decision Making) ซึ่งเป็นหลักการอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการบริหาร และขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บังคับบัญชาหากเหตุเพราะว่าการที่จูงใจการให้ภารกิจดำเนินไปด้วยดีได้จำเป็นต้องมีการตัดสินใจที่ดี และมีการสั่งการที่ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละลักษณะของการตัดสินใจ

**5. Co = Coordinating** หมายถึง ความร่วมมือประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคัดแย้งในการปฏิบัติงานการร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการบริหาร เพราะเป็นกิจวัตรประจำวันที่จะต้องพึงกระทำในการปฏิบัติงานและเป็นสิ่งที่มีอย่างในทุกระดับของงาน การร่วมมือประสานงานเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในหน่วยงานของตน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

เมื่อกกล่าวถึงการประสานงานแล้ว อีกเรื่องหนึ่งที่ควรกล่าวถึงถึงเพราะมีความสำคัญและเป็นสิ่งคู่กันคือ การติดต่อสื่อสาร (Communication) เพราะการติดต่อสื่อสารที่ดีจะช่วยให้เกิดการประสานงานที่ดีและทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

**6. R = reporting** หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนรวมถึงการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย การรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) อยู่มาก การรายงานโดยทั่วไปหมายถึงวิธีการของสถาบันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชาและหรือผู้ร่วมงาน ฯลฯ ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริง

**7. B = Budgeting** หมายถึง การงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณและแผนงานเป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน วิธีการบริหารงานงบประมาณ โดยทั่วไปมักมีวงจร

ที่คล้ายคลึงกันอย่างที่เรียกว่า “วงจรรงบประมาณ” (Budget Cycle) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ การเตรียมงบประมาณ และการเสนอขออนุมัติ การพิจารณาให้ความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ การดำเนินการ การตรวจสอบ

**สรุปได้ว่า** กระบวนการบริหารจัดการมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งใหม่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารงานอย่างเป็นขั้นตอน และที่สำคัญต้องอาศัยความร่วมมือ และมีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร แผนงาน โครงการ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อเป็นการให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารส่วนตำบลในทุก ๆ ด้านมากยิ่งขึ้น

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงยุทธศาสตร์การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยจึงใช้หลักทฤษฎีการบริหารงาน ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วยสิ่งสำคัญคือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน ด้านการจัดสรรงบประมาณ และด้านการประเมิน

## 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โลกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้

**เกลินี จอมเกาะ (2540 : 64)** ได้ทำการวิจัยเรื่องป่าโคกคงเค็งกับวิถีชีวิตของชุมชนอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การอนุรักษ์ป่าจะได้ผลดีควรมีองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐเข้าไปดูแล โดยมีนโยบายงบประมาณ และเจ้าหน้าที่เพียงพอ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและใช้ประโยชน์จากป่าภายในขอบเขตที่หน่วยงานของรัฐได้กำหนดไว้ โดยเน้นที่การอนุรักษ์พื้นที่ป่า

**วิยุทธ์ จำรัสพันธ์ และคณะ (2540 : 51-52)** ได้ทำการติดตามประเมินผลโครงการปลูกป่าชุมชน ซึ่งสรุปได้ว่าโครงการปลูกป่าชุมชนเป็นโครงการของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน วัตถุประสงค์ของสมาคมฯ ในการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน คือ ช่วยให้ชาวบ้านได้ไม้ไว้ใช้สอย โดยการให้สอยไม้ที่ชาวบ้านเป็นผู้ตัดสินใจ สมาคมฯ เพียงผลักดันให้มีการปลูกป่าขึ้น ตัดสินใจในการใช้พื้นที่ไม้จะไร

ลักษณะการดำเนินงานในระดับชุมชนมีกระบวนการทำงานในกิจกรรม ดังนี้

1. การหาพื้นที่และการคัดเลือกพื้นที่
2. การประสานงานกับส่วนราชการ
3. การประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านและสภาตำบล
4. การเตรียมชุมชน เป็นการแจ้งให้ชาวบ้านได้รับทราบถึงโครงการปลูกป่ามีการเลือกคณะกรรมการส่วนป่าขึ้น จำนวน 7-15 คน จากที่ประชุมหรือการแต่งตั้งจากผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการจะนัดวันปลูก แต่งตั้งคนดูแลสวนป่า และจัดสรรผลประโยชน์ในยามที่ต้นไม้เติบโตเต็มที่แล้ว
5. การฝึกอบรมและดูงาน
6. การเตรียมพื้นที่และการดำเนินการปลูก
7. การนิเทศและติดตามผล
8. การจัดสรรประโยชน์เมื่อต้นไม้เติบโตเต็มที่แล้ว

ลักษณะปัญหาอุปสรรคในการปลูกป่าชุมชนแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ปัญหาและอุปสรรค อาจเกิดจากข้อจำกัดของโครงการและข้อจำกัดของชุมชนซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. วัตถุประสงค์ของโครงการยังไม่เด่นชัดว่าจะส่งเสริมการปลูกไม้ใช้สอยหรือการปลูกขายเชิงธุรกิจ
2. ปัญหาจากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องการปลูกและการดูแลรักษาต้นไม้
3. ปัญหาเรื่องพันธุ์ไม้ที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูก มักเป็นไม้โตเร็วและไม่มีความหลากหลายของพันธุ์ไม้ที่จะให้ชาวบ้านตัดสินใจเลือก
4. ปัญหาการประสานกับหน่วยงานของรัฐ
5. ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่และชาวบ้าน การปลูกป่าชุมชนได้ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านทำกินหรือเลี้ยงสัตว์ในบริเวณที่ดินสาธารณะมาก่อน เนื่องจากหมู่บ้านมีพื้นที่ป่าสาธารณะที่จะปลูกสวนป่าน้อย การนำไม้เนื้อดีมาทำรั้วมีความขัดแย้งกัน เนื่องจากสวนป่าเป็นของหลายหมู่บ้าน บางสวนป่าเป็นพื้นที่ดินดีและใกล้แหล่งน้ำอยู่แล้วจึงไม่สมควรปลูกยูคาลิปตัส ปัญหาไฟไหม้สวนป่า
6. ปัญหาความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านเองจะมีความเห็นในทำนองที่ว่า การปลูกป่าเชิงพาณิชย์อย่างที่ เป็นอยู่ไม่น่าจะคุ้มทุนที่ชุมชน และสมาคมฯ ได้ลงไป

ทองจันทร์ หอมเนตร (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการป่าชุมชนขององค์กรท้องถิ่น กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตลุ่มน้ำห้วยทราย จังหวัดขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านทั่วไปอยู่ในขั้นการเกิดความตระหนักและร่วมปฏิบัติ ส่วนปัญหาการจัดการ

ป่าชุมชน ได้แก่ แนวเขตไม้ชัดเจน ไม่มีกรรมสิทธิ์การบุกรุกและลักลอบตัดต้นไม้ การเกิดไฟป่า ขาดงบประมาณสนับสนุน และคณะกรรมการดูแลรักษาป่าชุมชนขาดความรับผิดชอบ

**เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2541 : 49-50)** ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถของผู้นำหมู่บ้านเพื่อการส่งเสริมป่าชุมชน พอสรุปได้ว่า ปัญหาการใช้และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นนิมิตหมายที่ดีที่ทำให้ทุกฝ่ายได้หันมาให้ความสนใจและเอาใจใส่ โดยเป็นที่เข้าใจกันอย่างชัดเจนว่า การค้าและการอุตสาหกรรมป่าไม้แบบเดิมที่เคยทำกันมานั้นทำให้ทรัพยากรป่าไม้ไม่เพียงพอกับความต้องการ และไม่สามารถดำเนินการเช่นนั้นได้อีกต่อไป ยุทธวิธีใหม่จึงได้เกิดขึ้นตามความต้องการในการจัดการป่าไม้ที่เรียกว่า “วนศาสตร์ชุมชน” (Social Forestry) วิธีการนี้ได้เน้นหนักอย่างมากของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้โดยประชาชน โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมป่าชุมชน คือ

1. ก่อนดำเนินงานทำการศึกษาให้ทราบว่าองค์กรหรือสถาบันใดในหมู่บ้านมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาให้มีความสามารถในการส่งเสริมป่าชุมชน
2. การพัฒนาความสามารถของผู้เพื่อส่งเสริมป่าชุมชนมีหลายวิธีการ ควรเลือกใช้วิธีการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมโดยตรง
3. การดำเนินการส่งเสริมป่าชุมชนในทำนองเดียวกันนี้ ผู้ดำเนินการควรมีกำลังความสามารถในการจัดหาพันธุ์ไม้และสิ่งจำเป็นให้พอ และให้ได้ตามความต้องการของชุมชน
4. รัฐหรือทางราชการควรมีนโยบายที่แน่นอนในการสนับสนุนพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้เป็นแกนนำประชาชนในการปฏิบัติ และขยายผลการส่งเสริมป่าชุมชนให้ได้ผลกว้างขวางยิ่งขึ้นไป

**คุณฤดี อายุวัฒน์ และคณะ (2541 : บทคัดย่อ)** ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนห้วยม่วงพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมผู้นำชุมชนจะมีบทบาทเป็นแกนสำคัญในการตัดสินใจ ประชาชนจะมีส่วนร่วมกำหนดแผนงานกิจกรรมต่างๆ โดยการกระจายผลประโยชน์จากประสานงานชุมชนป่าไม้จะติดต่อกับผู้นำชุมชนก่อนแล้วจึงเจาะจงไปที่กิจกรรมหรือครัวเรือน

**พิสิษฐ์ บุญไชย (2542 : บทคัดย่อ)** ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่าระดับภาวสนใจข่าวเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ทางสื่อมวลชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับทราบเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่า จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่ได้รับทราบข่าวในระดับต่ำ

ศุวิทย์ ชีรสาดวัต และคณะ (2542 : 94-95) ได้ทำการวิจัยเรื่องป่าชุมชนอีสานพบว่า การอนุรักษ์ป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จเพราะมีปัจจัยต่อไปนี้

1. องค์กรชุมชน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านกรรมการหมู่บ้านและเจ้าอาวาสเข้มแข็ง และทำงานต่อเนื่องกันนานพอสมควร หากผู้นำชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเพราะเห็นคุณค่าของป่าลงมือทำ ชาวบ้านอีสานโดยส่วนใหญ่มักจะเชื่อผู้นำยินดีจะทำตามอยู่แล้ว

2. ชุมชนที่ประสบความสำเร็จมักจะออกกฎของหมู่บ้านมาลงโทษคนที่ ตัดไม้ในป่าชุมชนจะถูกปรับเงินต้นละ 500 – 1,500 บาท เมื่อออกกฎแล้ว ก.ม. จะช่วยกันสอดส่องดูแล โดยมีลูกบ้านเป็นหูเป็นตาอีกทอดหนึ่ง โดยไม่เป็นภาระแก่ลูกบ้าน เพราะลูกบ้านส่วนมากต้องไปหาของป่า โดยเฉพาะผักป่า ฟืน ฯลฯ เป็นประจำอยู่แล้วและเมื่อพบผู้กระทำผิดกรรมการหมู่บ้านก็ลงโทษตามที่ประกาศไว้

3. ป่าชุมชนที่มีขอบเขตที่ชัดเจน เช่น มีถนนหรือมีรั้วลวดหนามหรืออยู่ใกล้บ้าน จะเป็นป่าที่รักษาไว้ได้ดี มีการละเมิดน้อยมาก

4. ป่าชุมชนที่เป็นป่าวัดมีพระคอยดูแล จะเป็นป่าที่ไม่ค่อยมีใครบุกรุกหรือเข้าไปตัดไม้

5. ป่าชุมชนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ เช่น ป่าดอนปู่ตา (หรือป่าดอนเจ้าปู่มหัศจรรย์) ชาวบ้านมีความเกรงกลัวในความศักดิ์สิทธิ์ของผีปู่ตา ชาวบ้านไม่กล้าล่วงละเมิด ป่าซำก็เป็นอีกป่าหนึ่งที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เข้าไปตัดไม้มาใช้สอย เพราะเชื่อกันว่าถ้าทำจะ “ชะล่า” หรือเกิดอับมงคลแก่ผู้กระทำ

6. ป่าชุมชนที่มีดินเหลวหรือน้ำท่วม ชาวบ้านมักจะไม่บุกรุกพื้นที่ เพราะเอามาทำกินไม่ได้

สำหรับป่าชุมชนบางป่าและบางพื้นที่มีปัญหาการบุกรุกหรือลักลอบตัดบ่อยๆ เพราะ

1. ผู้ใหญ่บ้านหรือระดับผู้นำทำตัวอย่างที่ไม่ดี จะทำให้ลูกบ้านเอาเยี่ยงอย่างหรือเอามาเป็นข้ออ้างในการบุกรุกป่าชุมชน

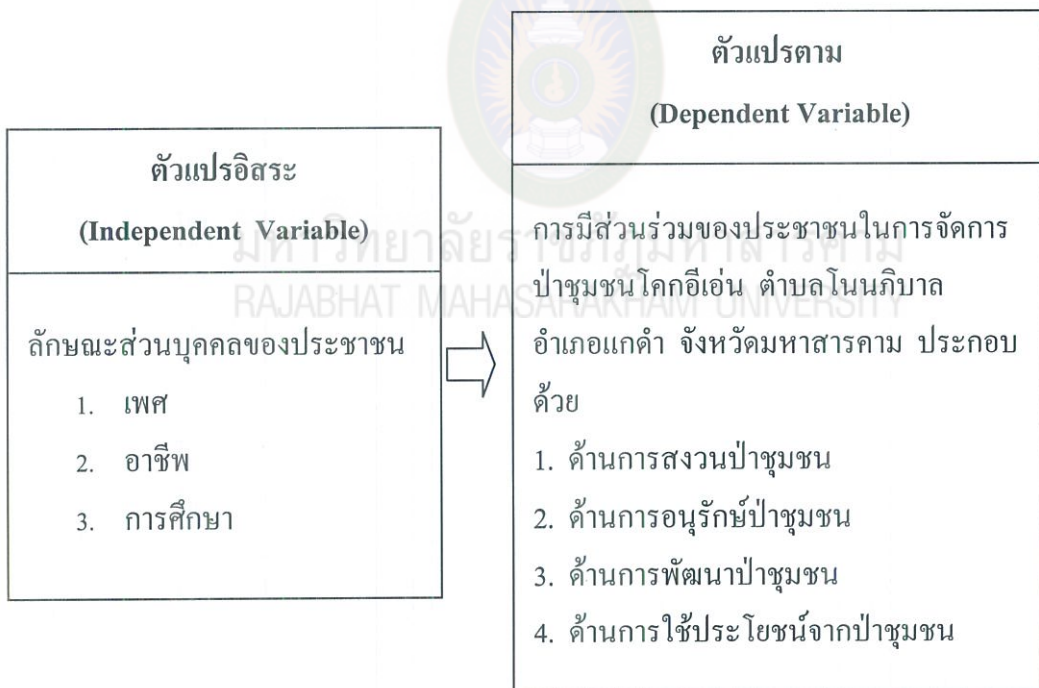
2. การบุกรุกจากคนภายนอก เป็นปัญหาที่ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน แก้ได้ยากกว่า การบุกรุกจากคนในชุมชนมีข้ออ้างสิทธิว่าป่าที่บุกรุกเป็นป่าหมู่บ้านอื่นด้วย และอีกประการหนึ่ง ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจและบารมีพอที่จะว่ากล่าวเฉพาะลูกบ้านของตนเท่านั้น ไม่มีอำนาจและบารมีจะไปว่ากล่าวคนนอกหมู่บ้าน

ดารณี คงกลิ่น (2544 : 110) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพนิเวศวิทยาของป่าพุ่มกับคุณภาพชีวิตของประชาชนรอบพื้นที่ป่าพุ่มโตะแดง กรณีศึกษาพื้นที่เขตอนุรักษ์ป่าพุ่มโตะแดง จังหวัดนราธิวาส” พบว่า ทักษะคิดและความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าพุ่ม ซึ่งส่งผลในเชิงบวกต่อคุณภาพ

ชีวิต กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการอนุรักษ์ป่าพรุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการอนุรักษ์ป่าพรุ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำรงชีวิตย่อมมีโอกาสในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล การติดต่อ สื่อสาร กับหน่วยงานของรัฐ มีโอกาสในการศึกษาการยอมรับในสังคมตลอดจนการประสานและให้ความร่วมมือที่ดีต่อท้องถิ่น

## 8. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยได้นำเอากรอบแนวคิดของคณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท (2543 : 13) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ได้ดังนี้



แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย



## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนด ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำกับข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

##### 1.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนทั่วไป จำนวน 14 หมู่บ้าน ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 3,854 คน (ฝ่ายทะเบียนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล. 2550 :1)

##### 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ( Sample Size)

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane.1973 : 727 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 92)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้  $n$  = ขนาดตัวอย่าง (คน)

$N$  = จำนวนประชากร (คน)

$e$  = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{3,854}{1 + 3,854^2} = 362.38$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้จากการคำนวณตาม สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yomane) คำนวณได้ 362 คน เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากันทุกหมู่บ้าน ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 362 คน

### 1.3 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยกำหนดการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน จากนั้นผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างสัดส่วน

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	ร้อยละ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านโนนภิบาล	520	13.49	49
2	บ้านโนนศรี	326	8.46	31
3	บ้านนาคุณ	339	8.80	32
4	บ้านโคกกลาง	222	5.76	21
5	บ้านโสกแดง	332	8.61	31
6	บ้านหนองค้อ	165	4.28	15
7	บ้านโนนสระพัง	254	6.59	24
8	บ้านหนองไผ่	226	5.86	21
9	บ้านโคกลีน	278	7.21	26
10	บ้านโคกก่อง	176	4.57	16
11	บ้านโนนสำราญ	213	5.53	20
12	บ้านวงศ์พัฒนา	145	3.76	14
13	บ้านไผ่ล้อม	414	10.74	39
14	บ้านโนนแก้ว	244	6.33	23
รวม		3,854	100	362

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด

2.2 ส่วนประกอบของข้อมูล แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับคุณลักษณะของประชาชน ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลในการจัดการป่าชุมชน โคนอีเอน ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของประชาชนซึ่งแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (R.A. Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โคนอีเอน ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของประชาชน

### 2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย

2.3.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบ ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลในการจัดการป่าชุมชน โคนอีเอน ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด

2.3.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.3.4 ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขและเสนอแนะปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมและความถูกต้องของเนื้อหาที่ศึกษา

### 2.4 การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

2.4.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชา และเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

2.4.1.1 นายประสิทธิ์ บัวละคุณ วุฒิ ค.บ.(ครุศาสตร์บัณฑิต) เอกภาษาอังกฤษ  
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโสกแดง ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

2.4.1.2 นายเรืองศักดิ์ สิงห์สุวรรณ วุฒิ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์) ตำแหน่ง หัวหน้า  
ท้องถิ่นอำเภอแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

2.4.1.3 นายพิเชษฐ อรรถพร วุฒิ รปม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)  
ตำแหน่ง ปลัดอำเภอฝ่ายบริหารงานปกครอง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

2.4.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุง และเสนอ  
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง

2.4.3 ตรวจสอบคุณภาพด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try – Out) ใช้กับ  
ประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในหมู่ที่ 2,7,9,12 ในเขตตำบลโนนภิบาล หมู่บ้านละ 10 คน  
รวม 40 คน แล้วนำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการ  
หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของคอนบราค (Conbrach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 96)  
ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจาก บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏ  
มหาสารคาม ส่งถึง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม  
และผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน เพื่ออนุญาตเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล  
โนนภิบาล

3.2 ส่งหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
พร้อมแบบสอบถามถึงประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง  
เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพิ่มเติม กรณีได้แบบสอบถามกลับคืนยังไม่ครบ  
ตามจำนวนของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ผู้วิจัยจะดำเนินการเสร็จจนได้แบบสอบถามครบ  
จำนวน 362 ชุด

#### 4. การจัดกระทำกับข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ในการประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของแบบสอบถาม

4.2 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้วลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form) โดยกำหนดการลงรหัสของคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ให้คะแนน แต่ละข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 96)

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	กำหนดให้	5 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	กำหนดให้	4 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	กำหนดให้	3 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	กำหนดให้	2 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	กำหนดให้	1 คะแนน

4.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสและให้คะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์

#### 5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาบรรยายตามคุณลักษณะ ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่และร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม นำแบบสอบถามที่ ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์การให้ความหมาย ค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 101)

4.51 – 5.00	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 1.50	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

## 6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

6.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ใช้เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 สถิติที่ใช้ในการวัดระดับการมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็น

6.3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นแบ่งกลุ่มตามเพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ t – test (Independent Samples)

6.3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นแบ่งกลุ่มตามระดับการศึกษา และอาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ F – test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และถ้าพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

6.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ใช้เชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ได้แก่การแจกแจงความถี่ (Frequency)

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบการอธิบาย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

#### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณา F-distribution
df	แทน ระดับความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน ผลรวมของค่าความเบี่ยงเบน (Sum of Squares)
MS	แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบน (Mean Squares)
t	แทน สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณาใน t - distribution

#### ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ แตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โลกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โลกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์จำนวนความถี่ความคิดเห็นของประชาชน

## ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

### 1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = 362

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	224	61.87
1.2 หญิง	138	38.12
รวม	362	100.00
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ประถมศึกษา	221	61.04
2.2 มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	98	27.07
2.3 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป	43	11.87
รวม	362	100.00
3. อาชีพ		
3.1 เกษตรกรหรือรับจ้าง	289	79.83
3.2 ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว	31	8.56
3.3 รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	42	11.60
รวม	362	100.00



จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 362 คน พบว่า ประชาชน ส่วนใหญ่คือเพศชาย จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 61.87 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 38.12 และส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 61.04 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 27.07 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 11.87 และส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 79.83 รองลงมาคือ อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.56 และมีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโลกีเอ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแคนดง จังหวัดมหาสารคาม  
ปรากฏดังตารางที่ 3 - 17



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอินเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ทั้งโดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	เพศ						โดยรวม		
	ชาย			หญิง			$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
ด้านสงวนป่าชุมชน	4.04	0.69	มาก	3.66	0.75	มาก	3.90	1.13	มาก
ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน	3.92	0.76	มาก	3.63	0.69	มาก	3.82	0.96	มาก
ด้านพัฒนาป่าชุมชน	3.82	1.31	มาก	3.52	1.05	มาก	3.71	1.72	มาก
ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	3.88	0.87	มาก	3.84	0.73	มาก	3.87	1.10	มาก
โดยรวม	3.92	0.91	มาก	3.66	0.81	มาก	3.82	1.22	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศภีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.82$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.90$ ) รองลงมาคือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.87$ ) ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.82$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.71$ ) และจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.92$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.04$ ) ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.92$ ) ด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.82$ ) และด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.88$ ) เพศหญิง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.66$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.84$ ) ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.66$ ) ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.63$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.52$ )



ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีอ่น อำเภอตามเพชร ด้านสงวนป่าชุมชน  
ทั้งโดยรวมและรายข้อ

	เพชร						โดยรวม			
	ชาย			หญิง						
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม				
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านสงวนป่าชุมชน	3.85	0.91	มาก	3.57	1.00	มาก	3.71	0.95	มาก	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน	4.12	0.72	มาก	3.84	0.75	มาก	3.98	0.73	มาก	มาก
2. มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าและป้องกันการเกิดไฟป่า	4.00	0.86	มาก	3.57	0.86	มาก	3.78	0.86	มาก	มาก
3. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกรับผิดชอบและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน	4.00	0.98	มาก	3.57	1.06	มาก	3.78	1.02	มาก	มาก
4. มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน	4.67	3.77	มาก	3.84	0.83	มาก	4.25	2.30	มาก	มาก
5. มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน										

	เพศ						โดยรวม		
	ชาย			หญิง			$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านสงวนป่าชุมชน									
6. มีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่า ของชุมชน	3.73	1.00	มาก	3.47	1.03	ปานกลาง	3.60	1.01	มาก
7. เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่า ชุมชน	3.98	0.92	มาก	3.53	1.04	มาก	3.75	0.98	มาก
8. มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหาร ส่วนตำบล โนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทางการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน	4.03	0.86	มาก	3.50	1.08	ปานกลาง	3.76	0.97	มาก
9. มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม	4.05	0.90	มาก	3.57	0.93	มาก	3.81	0.91	มาก
10. มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็น ประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือ ป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทะเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา	4.15	0.96	มาก	3.98	0.92	มาก	4.06	0.94	มาก

	เพศ						โดยรวม			
	ชาย			หญิง			$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม				
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านสงวนป่าชุมชน										
11. มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน	3.88	1.01	มาก	3.66	0.88	มาก	3.77	0.94	มาก	
โดยรวม	4.04	1.17	มาก	3.64	0.94	มาก	3.84	1.05	มาก	



จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคกอีเอ่น จำแนกตามเพศ ด้านสงวนป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.84$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

เพศชาย เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.04$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 4.67$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิด ไฟป่า ( $\bar{X} = 4.22$ ) มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ( $\bar{X} = 4.15$ ) มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ( $\bar{X} = 4.05$ ) มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล เพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.03$ ) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 4.00$ ) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 4.00$ ) เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.98$ ) มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.88$ ) มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.85$ ) และมีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน ( $\bar{X} = 3.73$ )

เพศหญิง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.64$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ( $\bar{X} = 3.98$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า ( $\bar{X} = 3.84$ ) มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.84$ ) มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.66$ ) มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.57$ ) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.57$ ) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.57$ ) มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ( $\bar{X} = 3.57$ ) และเป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.53$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล เพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.50$ ) และมีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน ( $\bar{X} = 3.47$ )

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโลกอีเอ็น จำแนกตามเพศ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยรวมและรายชื่อ

	เพศ						โดยรวม		
	ชาย			หญิง					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
การมีส่วนร่วมของประชาชน									
ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน									
1. ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำ อย่างถูกต้อง	4.04	0.85	มาก	3.65	0.85	มาก	3.84	0.85	ระดับการมีส่วนร่วม
2. การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง	3.66	1.03	มาก	3.34	0.90	ปานกลาง	3.50	0.96	ปานกลาง
3. ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง	3.95	0.83	มาก	3.68	0.86	มาก	3.81	0.84	มาก
4. มีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย	3.87	0.93	มาก	3.42	0.98	ปานกลาง	3.64	0.95	มาก
5. มีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน	3.80	1.06	มาก	3.32	1.00	ปานกลาง	3.56	1.03	มาก



	เพศ								โดยรวม	
	ชาย				หญิง					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมของประชาชน										
ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน										
6. การกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงาน										
การอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเมืองของ										
ชุมชนตรงกับความต้องการของประชาชน										
ในชุมชน	3.81	0.99	มาก	3.61	0.84	มาก	3.71	0.91	มาก	
7. มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่าง										
ชัดเจน โดยยึดหลักความจำเป็น	3.68	0.97	มาก	3.45	0.89	ปานกลาง	3.56	0.93	มาก	
8. มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่										
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใน										
ชุมชนโดยมีการประสานงานกับหน่วยงาน										
ราชการเพื่อให้การสนับสนุน	3.60	1.06	มาก	3.33	1.12	ปานกลาง	3.46	1.09	ปานกลาง	
9. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษา										
ตำราของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเพื่อรักษา										
ต้นน้ำ	3.97	0.94	มาก	3.60	0.89	มาก	3.78	0.91	มาก	

	เพศ						โดยรวม		
	ชาย			หญิง			$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน									
10. การอนุรักษ์ป่าไม่อย่างเข้มงวดตามมาตรการ ของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความ ขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์	3.94	0.99	มาก	3.69	0.80	มาก	3.81	0.89	มาก
11. สถานที่ก่อสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ	4.50	0.83	มาก	4.28	1.00	มาก	4.39	0.91	มาก
12. การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้ โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว	4.16	1.02	มาก	4.03	1.11	มาก	4.09	1.06	มาก
13. ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้ เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน	4.03	0.93	มาก	3.79	0.82	มาก	3.91	0.87	มาก
โดยรวม	3.92	0.95	มาก	3.63	0.92	มาก	3.77	0.94	มาก

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคอือเอ็น จำแนกตามเพศ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.77$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

เพศชาย เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.92$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.50$ ) รองลงมา คือ การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว ( $\bar{X} = 4.16$ ) ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำอย่างถูกวิธี ( $\bar{X} = 4.04$ ) ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.03$ ) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเพื่อรักษาต้นน้ำ ( $\bar{X} = 3.97$ ) ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.95$ ) การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหา ความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ( $\bar{X} = 3.94$ ) มีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ( $\bar{X} = 3.87$ ) การกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงานการอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื่องของชุมชนตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ( $\bar{X} = 3.81$ ) มีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.80$ ) มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น ( $\bar{X} = 3.68$ ) การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.66$ ) และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน ( $\bar{X} = 3.60$ )

เพศหญิง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.63$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.28$ ) รองลงมาคือ การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว ( $\bar{X} = 4.03$ ) ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.79$ ) การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหา ความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ( $\bar{X} = 3.69$ ) ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.68$ ) ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำอย่างถูกวิธี ( $\bar{X} = 3.65$ ) การกำหนดแผน และการควบคุมการดำเนินงานการอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื่องของชุมชนตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ( $\bar{X} = 3.61$ ) และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า เพื่อรักษาต้นน้ำลำธาร

ของชุมชนมิให้มีการ บุกรุกเบิกเพื่อรักษาต้นน้ำ ( $\bar{X} = 3.60$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น ( $\bar{X} = 3.45$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่า อยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ( $\bar{X} = 3.42$ ) การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมี นโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.34$ ) มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีการประสานงานกับหน่วยงาน ราชการเพื่อให้การสนับสนุน ( $\bar{X} = 3.33$ ) และมีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาด บริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.32$ )



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโลกโอเอ็น จ้าแนกตามเพศ ด้านพัฒนาป่าชุมชน โดยรวมและรายข้อ

	เพศ						โดยรวม		
	ชาย			หญิง					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมของประชาชน									
ด้านการพัฒนาป่าชุมชน									
1. ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ	4.33	5.86	มาก	3.35	1.15	ปานกลาง	3.84	3.50	มาก
2. ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า	3.77	1.00	มาก	3.47	1.20	ปานกลาง	3.62	1.10	มาก
3. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับชุมชนอื่น	3.84	1.11	มาก	3.82	1.03	มาก	3.83	1.07	มาก
4. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้ จัดแสดงต้นไม้ นานาชนิดภายในชุมชน	3.65	1.11	มาก	3.52	1.08	มาก	3.58	1.09	มาก

	เพศ						โดยรวม		
	ชาย			หญิง					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมของประชาชน									
ด้านการพัฒนาป่าชุมชน									
5. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพื้นที่ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิด									
จากหน่วยงานราชการ	3.66	1.07	มาก	3.40	1.17	ปานกลาง	3.53	1.12	มาก
6. มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า	3.69	1.19	มาก	3.53	1.36	มาก	3.61	1.27	มาก
โดยรวม	3.82	1.89	มาก	3.51	1.16	มาก	3.66	1.52	มาก

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคกอีเอ่น จำแนกตามเพศ ด้านพัฒนาป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.66$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

เพศชาย เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.63$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 4.33$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับชุมชนอื่น ( $\bar{X} = 3.84$ ) ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า ( $\bar{X} = 3.77$ ) มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า ( $\bar{X} = 3.69$ ) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วยงานราชการ ( $\bar{X} = 3.66$ ) และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้ จัดแสดงต้นไม้านาชนิดภายในชุมชน ( $\bar{X} = 3.65$ )

เพศหญิง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.66$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับชุมชนอื่น ( $\bar{X} = 3.82$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า ( $\bar{X} = 3.53$ ) และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้านาชนิดภายในชุมชน ( $\bar{X} = 3.52$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำและป่า ( $\bar{X} = 3.77$ ) รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วยงานราชการ ( $\bar{X} = 3.40$ ) และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 3.35$ )

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น จำแนกตามเพศ ด้านการใช้ประโยชน์  
จากป่าชุมชน โดยรวมและรายข้อ

	เพศ						โดยรวม	
	ชาย			หญิง			$\bar{X}$	S.D.
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม		
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน								
1. ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำงานอาสาสมัคร ทำเลื่อยสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น	4.50	0.73	มาก	4.31	0.74	มาก	4.40	0.73
2. ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชน มีน้ำใช้ตลอดทั้งปีไม่แห้งแล้ง	4.02	1.14	มาก	3.94	0.78	มาก	3.98	0.96
3. ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็น เขตอภัยทาน ป่าช้า ดอนปู่ตา	4.23	1.01	มาก	3.92	0.85	มาก	4.07	0.93
4. ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของ คนในชุมชนได้	4.07	1.03	มาก	4.00	1.11	มาก	4.03	1.07
5. ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็น แนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน	4.09	1.02	มาก	3.94	0.81	มาก	4.01	0.91
6. การปลูกป่าสมุนไพรช่วยให้ประชาชน ในชุมชนเกิดรายได้เสริม	3.96	1.16	มาก	3.86	0.93	มาก	3.91	1.04



	เพศ						โดยรวม		
	ชาย			หญิง			$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน									
7. มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม่อย่างประหัยค์ และให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.03	1.12	มาก	3.98	0.93	มาก	4.00	1.02	ระดับการมีส่วนร่วม มาก
8. องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ ความรู้เกี่ยวกับกรได้รับประโยชน์จากป่าชุมชน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนา เป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อ สร้างรายได้	3.80	1.15	มาก	3.84	1.14	มาก	3.82	1.14	มาก
9. ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต	3.81	1.17	มาก	3.85	1.09	มาก	3.83	1.13	มาก
10. มีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ	3.38	1.28	ปานกลาง	3.36	1.36	ปานกลาง	3.37	1.32	ปานกลาง
11. ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับ รายได้ให้กับประชาชนและชุมชน	3.35	1.35	ปานกลาง	3.46	1.14	ปานกลาง	3.40	1.24	ปานกลาง
12. การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความ เป็นธรรม	3.38	1.55	ปานกลาง	3.60	1.32	มาก	3.49	1.43	ปานกลาง
	3.88	1.14	มาก	3.83	1.01	มาก	3.86	1.07	มาก
	โดยรวม								

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโลกอีเอน จำแนกตามเพศ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.86$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

เพศชาย เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.88$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น ( $\bar{X} = 4.50$ ) รองลงมา คือ ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า คอนปู้ตา ( $\bar{X} = 4.23$ ) ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน ( $\bar{X} = 4.09$ ) ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้ ( $\bar{X} = 4.07$ ) มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ( $\bar{X} = 4.03$ ) ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปีไม่แห้งแล้ง ( $\bar{X} = 4.02$ ) การปลูกป่าสมุนไพรช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม ( $\bar{X} = 3.96$ ) ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ( $\bar{X} = 3.81$ ) และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ( $\bar{X} = 3.80$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ ( $\bar{X} = 3.38$ ) รองลงมาคือ การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม ( $\bar{X} = 3.38$ ) และผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน ( $\bar{X} = 3.35$ )

เพศหญิง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.83$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น ( $\bar{X} = 4.312$ ) รองลงมาคือ ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้ ( $\bar{X} = 4.00$ ) มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ( $\bar{X} = 3.98$ ) ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปีไม่แห้งแล้ง ( $\bar{X} = 3.94$ ) ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน ( $\bar{X} = 3.94$ ) ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า คอนปู้ตา ( $\bar{X} = 3.92$ ) การปลูกป่าสมุนไพร ช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม ( $\bar{X} = 3.86$ ) ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ( $\bar{X} = 3.85$ ) องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็น

อาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ( $\bar{X} = 3.84$ ) และการแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม ( $\bar{X} = 3.60$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน ( $\bar{X} = 3.46$ ) และมีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชน เพื่อผลิตพันธุ์ไม้ ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ ( $\bar{X} = 3.36$ )



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โทกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการศึกษา										โดยรวม		
	ประถมศึกษา			ม.ต้น หรือเทียบเท่า			ม.ปลาย หรือเทียบเท่า			$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม				
1. ด้านสงวนป่าชุมชน	3.93	0.57	มาก	3.93	1.00	มาก	3.67	0.76	มาก	3.89	0.74	มาก	
2. ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน	3.84	0.63	มาก	3.88	0.93	มาก	3.51	0.75	มาก	3.81	0.74	มาก	
3. ด้านพัฒนาป่าชุมชน	3.89	1.22	มาก	3.61	1.16	มาก	2.99	1.13	ปานกลาง	3.71	1.23	มาก	
4. ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	4.00	0.67	มาก	3.84	0.95	มาก	3.26	0.93	ปานกลาง	3.87	0.82	มาก	
โดยรวม	3.91	0.77	มาก	3.81	1.01	มาก	3.35	0.89	มาก	3.82	0.88	มาก	

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.82$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.89$ ) รองลงมาคือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.87$ ) ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.81$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.71$ ) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า

การศึกษาระดับประถมศึกษา เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.92$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.00$ ) รองลงมาคือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.93$ ) ด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.89$ ) และด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.84$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.81$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.93$ ) รองลงมาคือ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.88$ ) ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.84$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.61$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.81$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.67$ ) และด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.51$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.26$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 2.99$ )

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โทกอีเอน จ้าแนกตามระดับการศึกษา  
ด้านสงวนป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการศึกษา											
	ประถมศึกษา			ม.ต้น หรือเทียบเท่า			ม.ปลาย หรือเทียบเท่า			โดยรวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดกฎเกณฑ์ใน การดูแลสงวนป่าชุมชน	3.74	0.93	มาก	3.83	1.01	มาก	3.58	0.98	มาก	3.74	0.95	มาก
2. มีส่วนร่วมในการป้องกัน การตัดไม้ทำลายป่า และ ป้องกันการเกิดไฟป่า	4.06	0.62	มาก	3.92	0.99	มาก	4.00	0.69	มาก	4.01	0.74	มาก
3. การประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนรู้สึกหวงแหน ป่าชุมชนและรู้จักการสงวน ป่าในชุมชน	3.95	0.70	มาก	3.93	1.11	มาก	3.39	0.92	ปานกลาง	3.88	0.87	มาก
4. มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง คณะกรรมการควบคุมดูแล การสงวนป่าในชุมชน	3.84	0.81	มาก	3.80	1.11	มาก	3.88	1.69	มาก	3.83	1.03	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการศึกษา											
	ประถมศึกษา			ม.ต้น หรือเทียบเท่า			ม.ปลาย หรือเทียบเท่า			โดยรวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านสงวนป่าชุมชน												
5. มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน	4.09	0.71	มาก	5.13	5.64	มากที่สุด	4.00	1.04	มาก	4.36	3.03	มาก
6. มีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน	3.70	0.85	มาก	3.52	1.27	มาก	3.53	1.16	มาก	3.63	1.02	มาก
7. เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน	3.93	0.82	มาก	3.56	1.25	มาก	3.74	1.02	มาก	3.81	0.99	มาก
8. มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน	3.88	0.91	มาก	3.81	1.18	มาก	3.60	0.87	มาก	3.83	0.99	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านสงวนป่าชุมชน	ระดับการศึกษา										โดยรวม		
	ประถมศึกษา		ม.ต้น หรือเทียบเท่า		ม.ปลาย หรือเทียบเท่า		มัธยมศึกษา			โดยรวม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
9. มีโครงการสนับสนุนการ สงวนป่าเพื่อให้ประชาชน ภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม	3.95	0.77	มาก	3.84	1.22	มาก	3.53	0.98	มาก	3.87	0.94	มาก	
10. มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวน โดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัด หรือป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา	4.20	0.87	มาก	4.02	1.02	มาก	3.65	1.02	มาก	4.08	0.94	มาก	
11. มีการกำหนดมาตรการลงโทษ ผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขต พื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมาย อย่างชัดเจน	3.85	0.84	มาก	3.83	1.11	มาก	3.46	1.16	ปานกลาง	3.80	0.97	มาก	
โดยรวม	3.92	0.80	มาก	3.92	1.53	มาก	3.66	1.04	มาก	3.89	1.13	มาก	



จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคกอีเอ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านสงวนป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.89$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

การศึกษาระดับประถมศึกษา เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.92$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเล เลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ( $\bar{X} = 4.20$ ) รองลงมาคือ มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 4.09$ ) มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า ( $\bar{X} = 4.06$ ) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.95$ ) มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ( $\bar{X} = 3.95$ ) เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.93$ ) มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล เพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.88$ ) มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.85$ ) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.84$ ) มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.74$ ) และมีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน ( $\bar{X} = 3.70$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.92$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 5.13$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากจำนวน 10 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ( $\bar{X} = 4.02$ ) รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.93$ ) มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า ( $\bar{X} = 3.92$ ) มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ( $\bar{X} = 3.84$ ) มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.83$ ) มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.83$ ) มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.81$ ) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่า

ในชุมชน ( $\bar{X} = 3.80$ ) เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.56$ ) และมีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน ( $\bar{X} = 3.52$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.66$ ) จำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า ( $\bar{X} = 4.00$ ) รองลงมาคือ มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 4.00$ ) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.88$ ) เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.74$ ) มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ( $\bar{X} = 3.65$ ) มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.60$ ) มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.58$ ) มีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน ( $\bar{X} = 3.53$ ) และมีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรม ( $\bar{X} = 3.53$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.46$ ) และการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชน และรู้จักการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.39$ )

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โทคอีเอ่น จําแนกตามระดับการศึกษา ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน	ระดับการศึกษา											
	ประถมศึกษา			ม.ต้น หรือเทียบเท่า			ม.ปลาย หรือเทียบเท่า			โดยรวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธี การบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำ อย่าง ถูกวิธี	3.97	0.75	มาก	3.90	1.01	มาก	3.48	1.00	ปานกลาง	3.90	0.87	มาก
2. การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการ จัดการที่ดีและมีนโยบาย การอนุรักษ์อย่างเข้มงวด และต่อเนื่อง	3.48	0.83	ปานกลาง	3.77	1.13	มาก	3.32	1.32	ปานกลาง	3.54	1.00	มาก
3. ได้เข้าร่วมโครงการหรือ กิจกรรมปลูกป่าทดแทน เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่าง ต่อเนื่อง	3.95	0.71	มาก	3.84	1.07	มาก	3.37	0.81	ปานกลาง	3.85	0.85	มาก

	ระดับการศึกษา						โดยรวม		
	ประถมศึกษา		ม.ต้น หรือเทียบเท่า		ม.ปลาย หรือเทียบเท่า		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน									
4. มีส่วนร่วมภายในชุมชน									
ปลูกป่าอยู่แ่เสมอเพื่อทดแทน									
ต้นไม้ที่ถูกทำลาย	3.70	0.84	มาก	3.78	1.22	มาก	3.51	0.96	มาก
5. มีส่วนร่วมในการเก็บขยะ									
หรือทำความสะอาดบริเวณ									
ป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิว									
ดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน	3.61	0.99	มาก	3.75	1.13	มาก	3.37	1.25	ปานกลาง
6. การกำหนดแผนและการ									
ควบคุมการดำเนินงานการ									
อนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์									
ต่อเนื่องของชุมชนตรงกับ									
ความต้องการของประชาชน									
ในชุมชน	3.83	0.83	มาก	3.67	1.11	มาก	3.39	1.00	ปานกลาง

	ระดับการศึกษา											
	ประถมศึกษา		ม.ต้น หรือเทียบเท่า		ม.ปลาย หรือเทียบเท่า		โดยรวม					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน												
7. มีการจัดสรรการใช้เงิน แต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน โดยยึดหลักความจำเป็น	3.58	0.86	มาก	3.76	1.15	มาก	3.27	0.76	ปานกลาง	3.59	0.94	มาก
8. มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการ อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายในชุมชน โดยมี ประสานงานกับหน่วยงาน ราชการเพื่อให้การสนับสนุน	3.56	1.03	มาก	3.63	1.21	มาก	2.90	0.71	ปานกลาง	3.50	1.07	ปานกลาง
9. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธาร ของชุมชนมิให้มีการบุกรุก เพื่อรักษาต้นน้ำ	3.79	0.93	มาก	3.97	1.02	มาก	3.72	0.79	มาก	3.83	0.94	มาก

	ระดับการศึกษา										โดยรวม	
	ประถมศึกษา		ม.ต้น หรือเทียบเท่า		ม.ปลาย หรือเทียบเท่า		มัธยมศึกษา		รวม		$\bar{X}$	S.D.
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	S.D.		
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน												
10. การอนุรักษ์ป่าไม้อย่าง เข้มงวดตามมาตรการของ กฎหมายจะสามารถลด ปัญหาความขัดแย้งของ กลุ่มผลประโยชน์	3.80	0.89	มาก	4.02	0.93	มาก	3.67	1.10	มาก	3.84	0.93	มาก
11. สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชน เป็นที่ดินสาธารณะ	4.49	0.91	มาก	4.33	0.88	มาก	4.18	0.90	มาก	4.41	0.90	มาก
12. การปลูกป่าเลือกพืชพรรณ ที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ ได้ผลเร็ว	4.24	1.07	มาก	4.01	1.04	มาก	3.67	0.83	มาก	4.11	1.05	มาก
13. ประชาชนมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิด ความเป็นเจ้าของป่าชุมชน	3.92	0.85	มาก	4.06	0.84	มาก	3.74	1.19	มาก	3.94	0.90	มาก
โดยรวม	3.84	0.88	มาก	3.88	1.05	มาก	3.50	0.97	ปานกลาง	3.81	0.95	มาก

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคกอีเอ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.81$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

การศึกษาระดับประถมศึกษาเห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.84$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 12 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.49$ ) รองลงมาคือ การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว ( $\bar{X} = 4.24$ ) ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำ อย่างถูกวิธี ( $\bar{X} = 3.97$ ) ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่า ทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.95$ ) ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.92$ ) การกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงานการอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื้อของชุมชนตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ( $\bar{X} = 3.83$ ) การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ( $\bar{X} = 3.80$ ) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเบิกเพื่อรักษาต้นน้ำ ( $\bar{X} = 3.79$ ) มีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ( $\bar{X} = 3.70$ ) มีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.61$ ) มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น ( $\bar{X} = 3.58$ ) และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน ( $\bar{X} = 3.56$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.48$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.88$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.33$ ) รองลงมาคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.06$ ) การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ( $\bar{X} = 4.02$ ) การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว ( $\bar{X} = 4.01$ ) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเบิกเพื่อรักษาต้นน้ำ ( $\bar{X} = 3.97$ ) ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำ อย่างถูกวิธี ( $\bar{X} = 3.90$ ) ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.84$ )

มีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ( $\bar{X} = 3.78$ ) การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.77$ ) มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น ( $\bar{X} = 3.76$ ) มีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.75$ ) การกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงานการอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื่องของชุมชนตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ( $\bar{X} = 3.67$ ) และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน ( $\bar{X} = 3.63$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.50$ ) จำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.18$ ) รองลงมาคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.74$ ) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเบิกเพื่อรักษาต้นน้ำ ( $\bar{X} = 3.72$ ) การอนุรักษ์ป่าไม่อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ( $\bar{X} = 3.67$ ) การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว ( $\bar{X} = 3.67$ ) และมีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ( $\bar{X} = 3.51$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำ อย่างถูกวิธี ( $\bar{X} = 3.48$ ) รองลงมาคือ การกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงานการอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื่องของชุมชนตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ( $\bar{X} = 3.39$ ) ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.37$ ) มีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.37$ ) การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวด และต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.32$ ) มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น ( $\bar{X} = 3.27$ ) และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน ( $\bar{X} = 2.90$ )



ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีด่อน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านพัฒนาป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ

	ระดับการศึกษา								โดยรวม			
	ประถมศึกษา				มัธยม หรือเทียบเท่า				ม.ปลาย หรือเทียบเท่า			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านพัฒนาป่าชุมชน												
1. ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ	4.36	5.88	มาก	3.56	1.26	มาก	2.81	1.11	ปานกลาง	3.96	4.69	มาก
2. ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า	3.81	0.93	มาก	3.57	1.29	มาก	3.02	1.14	ปานกลาง	3.65	1.09	มาก
3. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับชุมชนอื่น	4.00	0.90	มาก	3.65	1.24	มาก	3.41	1.34	ปานกลาง	3.83	1.08	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการศึกษา										โดยรวม	
	ประถมศึกษา		ม.ต้น หรือเทียบเท่า		ม.ปลาย หรือเทียบเท่า		มัธยมศึกษา		ระดับการศึกษา		โดยรวม	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
4. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	3.71	0.95	มาก	3.62	1.17	มาก	2.97	1.43	ปานกลาง	3.60	1.10	มาก
ป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้												
จัดแสดงต้นไม้ขนาดชนิด												
ภายในชุมชน												
5. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพื้นที่ต้นไม้มั่นคงได้	3.63	0.99	มาก	3.67	1.23	มาก	3.00	1.29	ปานกลาง	3.56	1.11	มาก
พืชออกมานาชนิดจาก												
หน่วยงานราชการ												
6. มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์กรบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า	3.81	1.18	มาก	3.61	1.24	มาก	2.72	1.35	ปานกลาง	3.63	1.26	มาก
โดยรวม	3.88	1.80	มาก	3.61	1.23	มาก	2.98	1.27	ปานกลาง	3.70	1.72	มาก

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านพัฒนาป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.70$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

การศึกษาระดับประถมศึกษา เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.88$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 4.36$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับ ชุมชนอื่น ( $\bar{X} = 4.00$ ) ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า ( $\bar{X} = 3.81$ ) มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า ( $\bar{X} = 3.81$ ) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้ในนาชนิดภายในชุมชนงานราชการ ( $\bar{X} = 3.71$ ) และได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วย ( $\bar{X} = 3.63$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.61$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วย ( $\bar{X} = 3.67$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับชุมชนอื่น ( $\bar{X} = 3.65$ ) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้ในนาชนิดภายในชุมชนงานราชการ ( $\bar{X} = 3.62$ ) มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า ( $\bar{X} = 3.61$ ) ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า ( $\bar{X} = 3.57$ ) และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 3.56$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 2.98$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับ ชุมชนอื่น ( $\bar{X} = 3.41$ ) รองลงมาคือ ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า ( $\bar{X} = 3.02$ ) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วยงานราชการ ( $\bar{X} = 3.00$ ) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้ในนาชนิดภายในชุมชน ( $\bar{X} = 2.97$ ) ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 2.81$ ) และมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า ( $\bar{X} = 2.72$ )

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โทกอีเอ่น จําแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชน	ระดับการศึกษา											
	ประถมศึกษา		ม.ต้น หรือเทียบเท่า		ม.ปลาย หรือเทียบเท่า		โดยรวม					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
1. ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำงานหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น	4.53	0.64	มากที่สุด	4.17	0.89	มาก	4.48	0.70	มาก	4.43	0.74	มาก
2. ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปีไม่แห้งแล้ง	4.09	0.87	มาก	3.98	1.02	มาก	3.44	1.50	มาก	3.99	1.02	มาก
3. ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน	4.19	0.88	มาก	4.17	0.94	มาก	3.60	1.29	มาก	4.11	0.97	มาก
4. ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้	4.11	0.87	มาก	4.17	1.31	มาก	3.41	1.13	ปานกลาง	4.04	1.06	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชน	ระดับการศึกษา										โดยรวม		
	ประถมศึกษา			ม.ต้น หรือเทียบเท่า			ม.ปลาย หรือเทียบเท่า					S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.		
5. ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชน ปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกันภัย ป้องกันอุทกภัยในชุมชน	4.12	0.87	มาก	3.97	1.05	มาก	3.76	1.04	มาก	4.04	0.95	มาก	ระดับการมีส่วนร่วม
6. การปลูกป่าชุมชนเพื่อช่วยให้ ประชาชนในชุมชนเกิด รายได้เสริม	4.15	0.91	มาก	3.89	1.06	มาก	2.83	1.25	ปานกลาง	3.92	1.08	มาก	ระดับการมีส่วนร่วม
7. มีการกำหนดมาตรการใช้สอย ไม้อย่างประหยัดและให้เกิด ประโยชน์สูงสุด	4.16	0.95	มาก	4.01	1.06	มาก	3.27	1.24	ปานกลาง	4.01	1.05	มาก	ระดับการมีส่วนร่วม
8. องค์การบริหารส่วนตำบลมี การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ การได้รับประโยชน์จากป่า ชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็น อาชีพเสริมให้กับประชาชนใน ชุมชนเพื่อสร้างรายได้	3.97	1.06	มาก	3.70	1.18	มาก	3.25	1.31	ปานกลาง	3.81	1.15	มาก	ระดับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ประโยชน์	ระดับการศึกษา										โดยรวม	
	ประถมศึกษา					มัธยมหรือเทียบเท่า					มัธยมหรือเทียบเท่า	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
9. ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต	3.98	1.28	มาก	3.76	1.13	มาก	3.20	1.37	ปานกลาง	3.83	1.14	มาก
10. มีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ	3.59	1.5	มาก	3.22	1.41	ปานกลาง	2.58	1.17	ปานกลาง	3.37	1.31	ปานกลาง
11. ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน	3.50		ปานกลาง	3.48	1.21	ปานกลาง	2.62	1.13	ปานกลาง	3.39	1.27	ปานกลาง
12. การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม	3.57		มาก	3.58	1.37	มาก	2.65	1.23	ปานกลาง	3.46	1.47	ปานกลาง
โดยรวม	3.99	1.01	มาก	3.84	1.13	มาก	3.25	1.19	ปานกลาง	3.86	1.10	มาก

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.86$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การศึกษาระดับประถมศึกษา เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.99$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น ( $\bar{X} = 4.53$ ) และการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า ดอนปู่ตา ( $\bar{X} = 4.19$ ) รองลงมาคือ มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ( $\bar{X} = 4.16$ ) การปลูกป่าสมุนไพรมช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม ( $\bar{X} = 4.15$ ) ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน ( $\bar{X} = 4.12$ ) ป่าชุมชนมีสมุนไพรมที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้ ( $\bar{X} = 4.11$ ) ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ไม้แห้งแล้ง ( $\bar{X} = 4.09$ ) ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ( $\bar{X} = 3.98$ ) องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ( $\bar{X} = 3.97$ ) มีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ ( $\bar{X} = 3.59$ ) และ การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม ( $\bar{X} = 3.57$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน ( $\bar{X} = 3.50$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.84$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น ( $\bar{X} = 4.17$ ) รองลงมาคือ ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า ดอนปู่ตา ( $\bar{X} = 4.17$ ) ป่าชุมชนมีสมุนไพรมที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้ ( $\bar{X} = 4.17$ ) มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ( $\bar{X} = 4.01$ ) ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ไม้แห้งแล้ง ( $\bar{X} = 3.98$ ) ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน ( $\bar{X} = 3.97$ ) การปลูกป่าสมุนไพรมช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม ( $\bar{X} = 3.89$ ) ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ( $\bar{X} = 3.76$ )

องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ( $\bar{X} = 3.70$ ) และการแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม ( $\bar{X} = 3.58$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน ( $\bar{X} = 3.48$ ) รองลงมาคือ มีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ ( $\bar{X} = 3.22$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.25$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น ( $\bar{X} = 4.48$ ) รองลงมาคือ ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน ( $\bar{X} = 3.76$ ) และป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า คอนปู่ตา ( $\bar{X} = 3.60$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปีไม่แห้งแล้ง ( $\bar{X} = 3.44$ ) รองลงมาคือ ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้ ( $\bar{X} = 3.41$ ) มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ( $\bar{X} = 3.27$ ) องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ( $\bar{X} = 3.25$ ) ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ( $\bar{X} = 3.20$ ) การปลูกป่าสมุนไพรช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม ( $\bar{X} = 2.83$ ) การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม ( $\bar{X} = 2.65$ ) ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน ( $\bar{X} = 2.62$ ) และมีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ ( $\bar{X} = 2.58$ )



ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โทกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ ทั้งโดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	อาชีพ										โดยรวม		
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		ระดับการมีส่วนร่วม		ระดับการมีส่วนร่วม		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม				
1. ด้านสงวนป่าชุมชน	3.82	0.67	มาก	3.92	1.13	มาก	4.37	0.65	มาก	3.89	0.74	มาก	
2. ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน	3.76	0.70	มาก	3.52	0.93	มาก	4.40	0.60	มาก	3.81	0.74	มาก	
3. ด้านพัฒนาป่าชุมชน	3.70	1.23	มาก	3.20	1.35	ปานกลาง	4.11	1.02	มาก	3.71	1.23	มาก	
4. ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	3.89	0.69	มาก	3.36	1.21	ปานกลาง	4.06	1.11	มาก	3.87	0.82	มาก	
โดยรวม	3.79	0.82	มาก	3.50	1.15	ปานกลาง	4.23	0.84	มาก	3.82	0.88	มาก	

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.82$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.89$ ) รองลงมาคือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.87$ ) ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.81$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.71$ ) และจำแนกตามอาชีพพบว่า

อาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.79$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.89$ ) รองลงมาคือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.82$ ) ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.76$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.70$ ) อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.50$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.92$ ) รองลงมาคือ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.52$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.36$ ) รองลงมาคือ ด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.20$ )

อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.82$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.89$ ) รองลงมาคือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.87$ ) ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.81$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.71$ )

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีอ่น จำแนกตามอาชีพ ด้านสงวนป่าชุมชน  
ทั้งโดยรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านสงวนป่าชุมชน	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		โดยรวม					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
1. มีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดกฎเกณฑ์ใน การดูแลสงวนป่าชุมชน	3.67	0.90	มาก	3.70	1.21	มาก	4.28	0.96	มาก	3.74	0.95	มาก
2. มีส่วนร่วมในการป้องกัน การตัดไม้ทำลายป่า และ ป้องกันการเกิดไฟป่า	3.96	0.68	มาก	3.87	1.14	มาก	4.50	0.67	มาก	4.01	0.74	มาก
3. การประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนรู้สิทธิหวงแหน ป่าชุมชนและรู้จักการ สงวนป่าในชุมชน	3.85	0.81	มาก	3.64	1.11	มาก	4.30	0.94	มาก	3.88	0.87	มาก
4. มีส่วนร่วมในการจัดตั้ง คณะกรรมการควบคุมดูแล การสงวนป่าในชุมชน	3.75	0.98	มาก	3.64	1.42	มาก	4.54	0.73	มากที่สุด	3.83	1.03	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง			ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว			รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ			โดยรวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านสวนป่าชุมชน												
5. มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน	3.98	0.79	มาก	7.38	9.68	มากที่สุด	4.71	0.45	มากที่สุด	4.36	3.03	มาก
6. มีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน	3.60	0.97	มาก	3.12	1.28	ปานกลาง	4.19	0.91	มาก	3.63	1.02	มาก
7. เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน	3.78	0.94	มาก	3.58	1.38	มาก	4.14	0.95	มาก	3.81	0.99	มาก
8. มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน	3.79	0.96	มาก	3.45	1.23	ปานกลาง	4.38	0.73	มาก	3.83	0.99	มาก
9. มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม	3.81	0.88	มาก	3.54	1.43	มาก	4.50	0.63	มาก	3.87	0.94	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง			ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว			รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ			โดยรวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
10. มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวน โดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และ ป่าปลูกพัฒนา	4.12	0.92	มาก	3.58	1.11	มาก	4.19	0.86	มาก	4.08	0.94	มาก
11. มีการกำหนดมาตรการ ลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลาย ป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวน ตามกฎหมายอย่างชัดเจน	3.74	0.91	มาก	3.58	0.95	มาก	4.33	1.18	มาก	3.80	0.97	มาก
โดยรวม	3.82	0.88	มาก	3.91	1.99	มาก	4.36	0.81	มาก	3.89	1.13	มาก

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคกอีเอ่น จำแนกตามอาชีพ ด้านสงวนป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.89$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

อาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.82$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ( $\bar{X} = 4.12$ ) รองลงมาคือ มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.98$ ) มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า ( $\bar{X} = 3.96$ ) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.85$ ) มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ( $\bar{X} = 3.81$ ) มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทาง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.79$ ) เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.78$ ) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.75$ ) มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.74$ ) มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.67$ ) และมีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน ( $\bar{X} = 3.60$ )

อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.91$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 7.38$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการป้องกันการ ตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า ( $\bar{X} = 3.87$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.70$ ) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.64$ ) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 3.64$ ) เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.58$ ) มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ( $\bar{X} = 3.58$ ) มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 3.58$ ) และมีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ( $\bar{X} = 3.54$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.45$ ) รองลงมาคือ มีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน ( $\bar{X} = 3.12$ )

อาชีพรักษาการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.36$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 4.71$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 4.54$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า ( $\bar{X} = 4.50$ ) รองลงมาคือ มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ( $\bar{X} = 4.50$ ) มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.38$ ) มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 4.33$ ) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน ( $\bar{X} = 4.30$ ) มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.28$ ) มีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าของชุมชน ( $\bar{X} = 4.19$ ) มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าภักยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ( $\bar{X} = 4.19$ ) และเป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.14$ )

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีอ่อน จำแนกตามอาชีพ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายชื่อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว			รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ			โดยรวม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธี การบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำอย่าง ถูกวิธี	3.84	0.83	มาก	3.74	1.09	มาก	4.42	0.80	มาก	3.90	0.87	มาก
2. การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการ จัดการที่ดีและมีนโยบาย การอนุรักษ์อย่างเข้มงวด และต่อเนื่อง	3.43	0.89	มาก	3.70	1.13	มาก	4.16	1.32	มาก	3.54	1.00	มาก
3. ได้เข้าร่วมโครงการหรือ กิจกรรมปลูกป่าทดแทน เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่าง ต่อเนื่อง	3.83	0.80	มาก	3.51	1.12	มาก	4.28	0.83	มาก	3.85	0.85	มาก



	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว			รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ			โดยรวม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน												
4. มีส่วนร่วมภายในชุมชน ปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทน ต้นไม้ที่ถูกทำลาย	3.61	0.93	มาก	3.38	1.22	ปานกลาง	4.47	1.04	มาก	3.70	0.97	มาก
5. มีส่วนร่วมในการเก็บขยะ หรือทำความสะอาดบริเวณ ป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิว ดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน	3.52	0.99	มาก	3.38	1.22	ปานกลาง	4.47	1.04	มาก	3.62	1.06	มาก
6. การกำหนดแผนและการ ควบคุมการดำเนินงานการ อนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ ต่อเนื่องของชุมชนตรงกับ ความต้องการของประชาชน ในชุมชน	3.68	0.89	มาก	3.12	1.11	ปานกลาง	4.52	0.67	มากที่สุด	3.73	0.94	มาก
7. มีการจัดการการใช้น้ำใน แต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน โดยยึดหลักความจำเป็น	3.53	0.89	มาก	3.16	1.15	ปานกลาง	4.33	0.75	มาก	3.59	0.94	มาก

	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		โดยรวม					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	S.D.		
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน												
8. มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีการประชุมงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน	3.41	1.07	ปานกลาง	3.38	1.11	ปานกลาง	4.21	0.75	มาก	3.83	1.07	มาก
9. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเบิกเพื่อรักษาต้นน้ำ	3.82	0.91	มาก	3.32	1.16	ปานกลาง	4.26	0.76	มาก	3.83	0.94	มาก
10. การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์	3.82	0.83	มาก	3.38	1.11	ปานกลาง	4.35	1.18	มาก	3.84	0.93	มาก

	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ			โดยรวม				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน												
11. สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชน เป็นที่ดินสาธารณะ	4.39	0.94	มาก	4.19	0.79	มาก	4.71	0.63	มากที่สุด	4.41	0.90	มาก
12. การปลูกป่าเลือกพืชพรรณ ที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ ได้ผลเร็ว	4.13	1.07	มาก	3.70	0.97	มาก	4.28	0.94	มาก	4.11	1.05	มาก
13. ประชาชนมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิด ความเป็นเจ้าของป่าชุมชน	3.85	0.86	มาก	3.74	1.03	มาก	4.69	0.64	มากที่สุด	3.94	0.90	มาก
โดยรวม	3.75	0.91	มาก	3.52	1.08	มาก	4.39	0.84	มาก	3.81	0.95	มาก

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน จำแนกตามอาชีพ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.81$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

อาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.75$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 11 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.39$ ) รองลงมาคือการปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว ( $\bar{X} = 4.13$ ) ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.85$ ) ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำ อย่างถูกวิธี ( $\bar{X} = 3.84$ ) ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.83$ ) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาดินน้ำลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกเบิกเพื่อรักษาดินน้ำ ( $\bar{X} = 3.82$ ) การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ( $\bar{X} = 3.82$ ) การกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงานการอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื่องของชุมชนตรงกับ ความต้องการของประชาชนในชุมชน ( $\bar{X} = 3.68$ ) มีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ( $\bar{X} = 3.61$ ) มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น ( $\bar{X} = 3.53$ ) และมีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำใน ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.52$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.43$ ) และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน ( $\bar{X} = 3.41$ )

อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.52$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.19$ ) รองลงมาคือ ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำอย่างถูกวิธี ( $\bar{X} = 3.74$ ) ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.74$ ) การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.75$ ) การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว ( $\bar{X} = 3.70$ ) และได้เข้าร่วมโครงการ หรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 3.51$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมภายในชุมชน

ปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ( $\bar{X} = 3.45$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.38$ ) มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน ( $\bar{X} = 3.38$ ) การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ( $\bar{X} = 3.38$ ) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเบิกเพื่อรักษาต้นน้ำ ( $\bar{X} = 3.32$ ) มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น ( $\bar{X} = 3.16$ ) และการกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงานการอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื้อของชุมชนตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ( $\bar{X} = 3.12$ )

อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.39$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.71$ ) รองลงมาคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.69$ ) และการกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงานการอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื้อของชุมชนตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ( $\bar{X} = 4.52$ ) และ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย ( $\bar{X} = 4.47$ ) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.47$ ) ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำ อย่างถูกวิธี ( $\bar{X} = 4.42$ ) การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ( $\bar{X} = 4.35$ ) มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น ( $\bar{X} = 4.33$ ) ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 4.28$ ) การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว ( $\bar{X} = 4.28$ ) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเบิกเพื่อรักษาต้นน้ำ ( $\bar{X} = 4.26$ ) มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนโดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน ( $\bar{X} = 4.21$ ) และการอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ( $\bar{X} = 4.16$ )

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โทกอีเอ่น จำนวนตามอาชีพ ด้านพัฒนาป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายชื่อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		โดยรวม					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
1. ได้รับความจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการพัฒนาป่า ชุมชนอย่างเพียงพอ	4.01	5.21	มาก	3.29	1.27	ปานกลาง	4.09	1.20	มาก	3.96	4.69	มาก
2. ได้รับความคัดเลือกหรือเป็นผู้ ประสานงานร่วมระหว่าง ชุมชน องค์การบริหารส่วน ตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากร ดิน น้ำ และป่า	3.62	1.06	มาก	3.38	1.33	ปานกลาง	4.04	1.05	มาก	3.65	1.09	มาก
3. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม พัฒนาป่าร่วมกับชุมชนอื่น	3.85	0.99	มาก	3.22	1.74	ปานกลาง	4.21	0.87	มาก	3.83	1.08	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน	อาชีพ						โดยรวม					
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	S.D.	$\bar{X}$	S.D.						
ด้านพัฒนาป่าชุมชน												
4. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้ขนาดเล็ก	3.60	1.00	มาก	3.09	1.55	ปานกลาง	4.00	1.24	มาก	3.60	1.10	มาก
5. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วยงานราชการ	3.51	1.05	มาก	3.22	1.25	ปานกลาง	4.16	1.22	มาก	3.56	1.11	มาก
6. มีส่วนร่วมในการเข้ารับการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิถึการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า	3.62	1.20	มาก	3.00	1.52	ปานกลาง	4.14	1.26	มาก	3.63	1.26	มาก
โดยรวม	3.70	1.75	มาก	3.20	1.44	ปานกลาง	4.10	1.14	มาก	3.70	1.72	มาก

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคกอีเอ่น จำแนกตามอาชีพ ด้านพัฒนาป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.70$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

อาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.70$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 4.01$ ) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับ ชุมชนอื่น ( $\bar{X} = 3.85$ ) ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า ( $\bar{X} = 3.62$ ) มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า ( $\bar{X} = 3.62$ ) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้ในนาชนิดภายในชุมชน ( $\bar{X} = 3.60$ ) และได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วยงานราชการ ( $\bar{X} = 3.51$ )

อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.20$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า ( $\bar{X} = 3.38$ ) รองลงมาคือ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 3.29$ ) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับ ชุมชนอื่น ( $\bar{X} = 3.22$ ) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วยงานราชการ ( $\bar{X} = 3.22$ ) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้ในนาชนิดภายในชุมชน ( $\bar{X} = 3.09$ ) และมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า ( $\bar{X} = 3.00$ )

อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.10$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับ ชุมชนอื่น ( $\bar{X} = 4.21$ ) รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนานาชนิดจากหน่วยงานราชการ ( $\bar{X} = 4.16$ ) มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า ( $\bar{X} = 4.14$ ) ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 4.09$ ) ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงานร่วมระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า ( $\bar{X} = 4.04$ ) และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้ในนาชนิดภายในชุมชน ( $\bar{X} = 4.00$ )



ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอื่น จันแอกตามอาชีพ ด้านการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชน ทั้งโดยรวมและรายชื่อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชน	อาชีพ											
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ		โดยรวม					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม			
1. ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเสียงสัตว์ เก็บเห็ด หนองไม้ เป็นต้น	4.44	0.67	มาก	3.80	1.16	มาก	4.78	0.51	มากที่สุด	4.43	0.74	มาก
2. ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำ	4.04	0.91	มาก	3.22	1.28	ปานกลาง	4.16	1.30	มาก	3.99	1.02	มาก
3. ป่าชุมชนเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมโดยเป็นเขตอภัยทาน	4.20	0.83	มาก	3.45	1.47	ปานกลาง	4.02	1.17	มาก	4.11	0.97	มาก
4. ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้	4.08	0.86	มาก	3.77	2.07	มาก	4.00	1.24	มาก	4.04	1.06	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ประโยชน์	อาชีพ										โดยรวม	
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ							
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
จากป่าชุมชน												
5. ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกั้นแปลงปลูกป้องกันอุทกภัยในชุมชน	4.05	0.91	มาก	3.90	1.24	มาก	4.07	0.97	มาก	4.04	0.95	มาก
6. การปลูกป่าชุมชนไฟช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม	4.02	0.94	มาก	3.22	1.58	ปานกลาง	3.80	1.31	มาก	3.92	1.08	มาก
7. มีการกำหนดมาตรการให้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.05	0.96	มาก	3.61	1.52	มาก	4.02	1.21	มาก	4.01	1.05	มาก
8. องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้	3.85	1.05	มาก	3.03	1.35	ปานกลาง	4.16	1.37	มาก	3.81	1.15	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการใช้ประโยชน์	อาชีพ										โดยรวม	
	เกษตรกรหรือรับจ้าง		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ							
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
จากป่าชุมชน												
9. ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต	3.86	1.02	มาก	3.09	1.51	ปานกลาง	4.16	1.37	มาก	3.83	1.14	มาก
10. มีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ	3.34	1.25	ปานกลาง	2.90	1.51	ปานกลาง	3.95	1.37	มาก	3.37	1.31	ปานกลาง
11. ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน	3.39	1.21	ปานกลาง	3.00	1.48	ปานกลาง	3.71	1.46	มาก	3.39	1.27	ปานกลาง
12. การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม	3.42	1.47	ปานกลาง	3.32	1.46	ปานกลาง	3.88	1.41	มาก	3.46	1.47	ปานกลาง
โดยรวม	3.89	1.00		3.35	1.46		4.05	1.22		3.86	1.10	

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโลกอีเอเอ็น จำแนกตามอาชีพ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.86$ ) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

อาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.89$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น ( $\bar{X} = 4.44$ ) รองลงมาคือ ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า ดอนปู่ตา ( $\bar{X} = 4.20$ ) ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้ ( $\bar{X} = 4.08$ ) ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน ( $\bar{X} = 4.05$ ) มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ( $\bar{X} = 4.05$ ) ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปีไม่แห้งแล้ง ( $\bar{X} = 4.04$ ) การปลูกป่าสมุนไพรช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม ( $\bar{X} = 4.02$ ) ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ( $\bar{X} = 3.86$ ) และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ( $\bar{X} = 3.85$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม ( $\bar{X} = 3.42$ ) รองลงมาคือ ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน ( $\bar{X} = 3.39$ ) และมีการก่อตั้ง สหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้จำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ ( $\bar{X} = 3.34$ )

อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.35$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน ( $\bar{X} = 3.90$ ) รองลงมาคือ ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ ( $\bar{X} = 3.80$ ) ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้ ( $\bar{X} = 3.77$ ) และมีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ( $\bar{X} = 3.61$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม ( $\bar{X} = 3.32$ ) รองลงมาคือ ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า ดอนปู่ตา ( $\bar{X} = 3.45$ ) ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

ทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ไม่แห้งแล้ง ( $\bar{X} = 3.22$ ) การปลูกป่าสมุนไพรช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม ( $\bar{X} = 3.22$ ) ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ( $\bar{X} = 3.09$ ) องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ( $\bar{X} = 3.03$ ) ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน ( $\bar{X} = 3.00$ ) และมีการก่อตั้ง สหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้จำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ ( $\bar{X} = 2.90$ )

อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ เห็นว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.05$ ) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ดหน่อไม้ เป็นต้น ( $\bar{X} = 4.78$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 11 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ไม่แห้งแล้ง ( $\bar{X} = 4.16$ ) รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ( $\bar{X} = 4.16$ ) ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ( $\bar{X} = 4.16$ ) ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน ( $\bar{X} = 4.07$ ) ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า ดอนปู่ตา ( $\bar{X} = 4.02$ ) มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ( $\bar{X} = 4.02$ ) ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้ ( $\bar{X} = 4.00$ ) มีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้จำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ ( $\bar{X} = 3.95$ ) การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม ( $\bar{X} = 3.88$ ) การปลูกป่าสมุนไพรช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม ( $\bar{X} = 3.80$ ) และผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน ( $\bar{X} = 3.71$ )

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม ทั้งโดยรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มี เพศ แตกต่างกัน เกี่ยวกับระดับมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

การมีส่วนร่วมของประชาชน	เพศ				t	Sig.
	ชาย (N = 224)		หญิง (N = 138)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านสงวนป่าชุมชน	4.04	0.69	3.66	0.75	4.95	.01*
2. ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน	3.92	0.76	3.63	0.69	3.67	.75
3. ด้านพัฒนาป่าชุมชน	3.82	1.31	3.52	1.05	2.31	.31
4. ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	3.88	0.87	3.84	0.73	0.51	.60
โดยรวม	3.91	0.90	3.66	0.80	2.86	.41

\*กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศแตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการสงวนป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 19 วิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชน ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแคว้น จังหวัดมหาสารคาม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	11.193	2	5.596	9.742	.00*
ภายในกลุ่ม	206.231	359	.574	-	-
รวม	217.424	361			

\*กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแคว้น จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแคว้น จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าอย่างน้อยต้องมีระดับการศึกษา 1 คู่ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อไป โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe) ผลการทดสอบค่าแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าขึ้นไป
1. ประถมศึกษา	-	.57	.00*
2. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	-	-	.00*
3. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ขึ้นไป	-	-	-

\*กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 และ 20 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มี การศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับประชาชนที่มีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการศึกษา					
	ประถมศึกษา (N = 221)		มัธยมศึกษา ตอนต้น หรือเทียบเท่า (N = 98)		มัธยมศึกษา ตอนปลาย หรือเทียบเท่าขึ้นไป (N = 43)	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1. ด้านสงวนป่าชุมชน	3.93	0.57	3.93	1.00	3.67	0.76
2. ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน	3.84	0.63	3.88	0.93	3.51	0.75
3. ด้านพัฒนาป่าชุมชน	3.89	1.22	3.61	1.16	2.99	1.13
4. ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	4.00	0.67	3.84	0.95	3.26	0.93
โดยรวม	3.91	0.77	3.81	1.01	3.35	0.89

จากตารางที่ 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การศึกษา ระดับประถมศึกษา เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ของ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.91$ ) จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน



4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.00$ ) รองลงมาคือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.93$ ) ด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.89$ ) และด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.84$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.81$ ) จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.93$ ) รองลงมาคือ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.88$ ) ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.84$ ) และ ด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.61$ )

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.35$ ) จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.67$ ) รองลงมาคือ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.51$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.26$ ) รองลงมาคือ ด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 2.99$ )

### มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตารางที่ 22 วิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชน ที่มีอาชีพแตกต่างกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	10.519	2	5.259	9.125	.00*
ภายในกลุ่ม	206.905	359	.576	-	-
รวม	217.424	361			

\*กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม พบว่า

ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกันอย่างสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าอย่างน้อยต้องมีอาชีพ 1 คู่ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อไป โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe') ผลการทดสอบค่าแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่

การมีส่วนร่วมของประชาชน	เกษตรกรหรือรับจ้าง	ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
เกษตรกรหรือรับจ้าง	-	.12	.00*
ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว	-	-	.00*
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	-	-	-

\*กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 และ 23 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง และอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	อาชีพ					
	เกษตรกรหรือรับจ้าง (N = 289)		ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว (N = 31)		รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ (N = 42)	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1. ด้านสงวนป่าชุมชน	3.82	0.67	3.92	1.13	4.37	0.65
2. ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน	3.76	0.70	3.52	0.93	4.40	0.60
3. ด้านพัฒนาป่าชุมชน	3.70	1.23	3.20	1.35	4.11	1.02
4. ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	3.89	0.69	3.36	1.21	4.06	1.11
โดยรวม	3.79	0.82	3.50	1.15	4.23	0.84

จากตารางที่ 24 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า อาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.79$ ) จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.89$ ) รองลงมาคือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.82$ ) ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.76$ ) และด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.70$ )

อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โศกอีเอน ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.50$ ) จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.92$ ) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ย

จากมากไปน้อย ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.52$ ) ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.36$ ) และ ด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 3.20$ )

อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.23$ ) จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.40$ ) รองลงมา คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.37$ ) ด้านพัฒนาป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.11$ ) และด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ( $\bar{X} = 4.06$ )

#### 4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์จำนวนความถี่ความคิดเห็นของประชาชน

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของประชาชน

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวน
1	องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรกำหนดมาตรการในการสงวนป่าชุมชนตามกฎหมายอย่างเข้มงวด และชัดเจนยิ่งขึ้น	215
2	องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการลงโทษและการกระทำความผิดของการบุกรุกป่าชุมชนว่ามีโทษในการกระทำความผิด อย่างไร	203
3	องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรจัดให้ป่าชุมชนเป็นวนอุทยาน เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน	191
4	องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านการสงวนป่าเพิ่มขึ้น และมีเบี้ยยังชีพค่าตอบแทนนอกเวลาให้แก่เจ้าหน้าที่	155
5	องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรมีกิจกรรมการปลูกป่าทดแทนขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม	83

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวน
6	องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรบำรุงรักษาศาสนสถานในการประกอบพิธีกรรมในป่าให้อย่างต่อเนื่องเพื่อชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์จากป่าอย่างคุ้มค่า	
7	องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรจัดให้มีที่กำจัดขยะที่ชัดเจน โดยไม่ต้องเผาขยะในป่าเพื่อรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมภายในป่าชุมชน	77
		40

จากตารางที่ 25 จำนวนข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคามจากมากไปน้อยคือ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรกำหนดมาตรการในการสงวนป่าชุมชนตามกฎหมายอย่างเข้มงวด และชัดเจนยิ่งขึ้น ควรชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการลงโทษและการกระทำความผิดของการบุกรุกป่าชุมชนว่ามีโทษในการกระทำความผิดอย่างไร ควรจัดให้ป่าชุมชนเป็นวนอุทยานเพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านการสงวนป่าเพิ่มขึ้น และมีเบี้ยเลี้ยงค่าตอบแทนนอกเวลาให้แก่เจ้าหน้าที่ ควรมีกิจกรรมการปลูกป่าทดแทนขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม ควรบำรุงรักษาศาสนสถานในการประกอบพิธีกรรมในป่าให้อย่างต่อเนื่อง เพื่อชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์จากป่าอย่างคุ้มค่า และควรจัดให้มีที่กำจัดขยะที่ชัดเจน โดยไม่ต้องเผาขยะในป่าเพื่อรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมภายในป่าชุมชน

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. ขอบเขตการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ



#### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งตามเป็น เพศ การศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันทั้ง โดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

#### สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพ แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนที่แตกต่างกันทั้ง โดยรวมและรายด้าน

## ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. **พื้นที่ในการวิจัย** คือ พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 14 หมู่บ้าน
2. **ประชากร** ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 3,854 คน (ฝ่ายทะเบียน องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล. 2550 :1)
3. **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ประชาชนทั่วไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม คำนวณโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) จำนวน 362 คน

## สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏผลดังนี้

1. **ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม** จำนวน 362 คน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คือเพศชาย จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 61.87 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 38.12 และประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 61.04 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 27.07 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 11.87 และประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 79.83 รองลงมาคือ อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.56 และมีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60

2. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม** พบว่า มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านสงวนป่าชุมชน ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน และด้านพัฒนาป่าชุมชน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีความแตกต่างของ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีความแตกต่างกันตามเพศ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป โดยรวมพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีความแตกต่างกันตามอาชีพ คือ อาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยรวมพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง และอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม คือ

- 4.1 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรกำหนดมาตรการในการสงวนป่าชุมชนตามกฎหมายอย่างเข้มงวด และชัดเจนยิ่งขึ้น
- 4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการลงโทษและการกระทำความผิดของการบุกรุกป่าชุมชนว่ามีโทษในการกระทำความผิด อย่างไร
- 4.3 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรจัดให้ป่าชุมชนเป็นวนอุทยาน เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
- 4.4 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านการสงวนป่าเพิ่มขึ้น และมีเบี้ยขี้ผึ้งค่าตอบแทนนอกเวลาให้แก่เจ้าหน้าที่
- 4.5 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรมีกิจกรรมการปลูกป่าทดแทนขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม
- 4.6 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรบำรุงรักษาศาสนสถานในการประกอบพิธีกรรมในป่าให้อย่างต่อเนื่องเพื่อชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์จากป่าอย่างคุ้มค่า
- 4.7 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรจัดให้มีที่กำจัดขยะที่ชัดเจน โดยไม่ต้องเผาขยะในป่าเพื่อรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมภายในป่าชุมชน



## อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำมา อภิปรายดังนี้

### สมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พิสิษฐ์ บุญไชย (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมการสภาพตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะสนใจข่าวเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ทางสื่อมวลชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่ได้รับทราบข่าวในระดับต่ำ และสอดคล้องกับ ดุษฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนห้วยม่วง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมผู้นำชุมชนมีบทบาท สำคัญในการตัดสินใจ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการวางแผนงานกิจกรรมต่าง ๆ และสอดคล้องกับ เกสินี จอมเกาะ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ป่าโคกคงเคียงกับวิถีชีวิตของชุมชนอำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์ป่าจะได้ผลดีควรมีองค์กรหรือหน่วยงานของ รัฐเข้าไปดูแล โดยมีนโยบายงบประมาณ และเจ้าหน้าที่เพียงพอ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ใน ขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและใช้ประโยชน์จากป่าภายในขอบเขตที่ หน่วยงานของรัฐได้กำหนดไว้ โดยเน้นที่การอนุรักษ์พื้นที่ป่า

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมพบว่า การมี ส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ทองจันทร์ หอมเนตร (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การจัดการป่าชุมชนขององค์การท้องถิ่น กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตลุ่มน้ำห้วยทราย จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านทั่วไปอยู่ในขั้นการเกิดความตระหนักและร่วมปฏิบัติ ส่วนปัญหาการจัดการป่าชุมชน ได้แก่ แนวเขตไม่ชัดเจน ไม่มีกรรมสิทธิ์การบุกรุกและลักลอบ ตัดต้นไม้การเกิดไฟป่า ขาดงบประมาณสนับสนุน และคณะกรรมการดูแลรักษาป่าชุมชนขาด ความรับผิดชอบ

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ทั้งนี้

1. ด้านสงวนป่าชุมชน มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชนอย่างชัดเจน โดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเล เลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา ซึ่งจัดวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่าชุมชน และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหนป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน โดยการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า เพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม และมีการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์มาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน ซึ่งจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการสงวนป่าในชุมชน เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน

2. ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน ซึ่งจัดการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำอย่างถูกวิธี เพื่อให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทน เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง โดยการปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็วเพื่อให้ได้ผลเร็ว และกำหนดวิธีการดำเนินการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการของกฎหมายจะสามารถลดปัญหา ความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อให้การสนับสนุน

3. ด้านพัฒนาป่าชุมชน จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ และจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับชุมชนอื่นเพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากรดิน น้ำ และป่า

4. ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ป่าชุมชนเป็นพื้นที่ที่สามารถทำมาหากิน มีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชน เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า ดอนปู่ตา ซึ่งมีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนให้แก่ประชาชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้

## สมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โคกอีเอ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยรวม พบว่า

1.1 ประชาชนที่มีความแตกต่างกันตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง โดยรวมพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ประชาชนที่มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป โดยรวมพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ประชาชนที่มีความแตกต่างกันตามอาชีพ คือ อาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยรวมพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง และอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้ ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับ พิสิษฐ์ บุญไชย (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมการเสกาดำบล ศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะสนใจข่าวเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ แตกต่างกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมการมีส่วนร่วมของประชาชน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

1. ระดับการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป ซึ่งการศึกษาที่อยู่ในระดับที่แตกต่างกันอาจทำให้ประชาชนมีความรู้ และความเข้าใจในการรับข่าวสาร อยู่ในระดับที่แตกต่างกัน

2. อาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้าง รองลงมาคือ อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ซึ่งการมีอาชีพของประชาชนที่อยู่ในอาชีพที่ให้ความรู้ ความสามารถเฉพาะการประกอบวิชาชีพของตนเอง อาจทำให้ประชาชนมีความรู้ ความชำนาญเฉพาะวิชาชีพ อาจเป็นผลให้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไปตามการประกอบอาชีพ

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

- 1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรมีการจัดการและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง
- 1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการ เพื่อให้การสนับสนุน
- 1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ
- 1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรนำผลประโยชน์ที่ได้จากป่าชุมชนมาสร้างรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน
- 1.5 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ควรแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากป่าชุมชนด้วยความเป็นธรรม

### 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ในด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล ตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ในด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

## บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย. กฎหมายเกี่ยวกับกับการบริหารของหน่วยบริหารส่วนท้องถิ่น ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2541.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กระทรวงวิทยาศาสตร์. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2540.
- \_\_\_\_\_ . กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล (รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546) . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน, 2547.
- การุณ ไชยแขวง. “การพัฒนาศักยภาพของพนักงานส่วนตำบล,” วารสารส่วนตำบล, 3(22) : 3-4, 2541.
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นระดับตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีสภาตำบลในจังหวัดขอนแก่น. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- เกษม จันทร์แก้ว. การวางแผนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ปทุมธานี : ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2541.
- เกสินี จอมเกาะ. วิถีชีวิตของชาวบ้านนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2540.
- โกมล แพรกทอง. แนวคิดป่าชุมชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2542.
- คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา. รายงานผลสรุปการสัมมนาและดูงาน เรื่อง การจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่ออนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร. กรุงเทพฯ : กองกรรมาธิการ, 2540.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ดารณี คงกลิ่น. สภาพนิเวศวิทยาของป่าพรุกับคุณภาพชีวิตประชาชน. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2544
- คุษฎี आयुวัฒน์ และคณะ. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาความอยู่ดีมีสุข. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.

- ทวิทอง หงส์วิวัฒน์. เศรษฐกิจสาธารณสุขไทย. เอกสารการสอนชุดวิชา ประชากรกับสาธารณสุข หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540.
- ทองจันทร์ หอมเนตร. การจัดการป่าชุมชนขององค์กรท้องถิ่น : กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขต ลุ่มน้ำห้วยทราย จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : บริษัทไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2540.
- บัญญัติ แก้วส่อง และคณะ. องค์การ การจัดการและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2544.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. นิเวศเศรษฐศาสตร์และนิเวศวิทยาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พิสิษฐ์ บุญไชย. ความรู้ ความเชื่อ ในการใช้สมุนไพรรักษาสุขภาพของชาวผู้ไท จังหวัดยโสธร. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 540.
- \_\_\_\_\_. มหาดไทย ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2540.
- วิฑูรย์ จำรัสพันธ์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการป่าชุมชนโดยองค์กรท้องถิ่น. มหาสารคาม : โครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- วิญญู อังคนารักษ์. การบริหารและการปกครอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2540.
- \_\_\_\_\_. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2540.
- ศิริอร ชันธหัตถ์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรพิพัฒน์, 2540.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. นโยบายและแผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อการพัฒนา แบบยั่งยืนสำหรับประเทศไทย โครงการดำเนินการเพื่ออนุมัติตามแผนปฏิบัติการ 21 : กรุงเทพฯ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- สกนธ์ จันทักษ์. การเรียนรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุรัชย์ หวันแก้ว. การวิจัยเพื่อฟื้นฟู : มิติใหม่ของสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาการพัฒนา สังคมวิทยา, 2541.

ศุวิทย์ ธีรศาสตร์ และคณะ. เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสาน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น :

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2542.

สมนึก ปัญญาสิงห์. การพัฒนาชุมชนกับการเปลี่ยนแปลงชุมชน. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.

อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2541.

\_\_\_\_\_. เอกสารแนวทางเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพ

สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2543.

\_\_\_\_\_. เอกสารองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2540.

\_\_\_\_\_. องค์กรเอกชนพัฒนาชนบท. วารสารองค์กรพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ส่วนท้องถิ่น, 2543.

อมร นนทสูตร. แนวคิดหลักการและวิธีการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์ข่าวพาณิชย์, 2541.

อมรา พงศาพิชญ์. กระบวนทัศน์และบทบาทในการประชาสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. 2540.

อนุภาพ ธีรลาภ. การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท :

ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ. ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542. (ถ่ายเอกสาร)

อำนาจ คอวนิช. “แนวทางการพัฒนากิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน,” วนกร. 7(22) :

10-13 : กันยายน-ตุลาคม, 2541.

ภาคผนวก  
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น  
องค์การบริหารส่วนตำบลโนนภิบาล อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. คำตอบทุกคำตอบ ข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะถือเป็นความลับ
3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ
4. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้  
ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป  
ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม  
ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น
5. ผลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ จะใช้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ความร่วมมือในการจัดการอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าชุมชนโคกอีเอ่น
6. ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายไพรัชน์ ไบบิ่ง

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขา นโยบายสาธารณะ  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม



## ตอนที่ 1

## ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความในช่องว่าง ..... หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( )  
หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

## 1. เพศชาย

- ( ) 1.1 ชาย  
( ) 1.2 หญิง

## 2. ระดับการศึกษา

- ( ) 2.1 ประถมศึกษา  
( ) 2.2 มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า  
( ) 2.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ เทียบเท่าขึ้นไป

## 3. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

- ( ) 3.1 เกษตรกรหรือรับจ้าง  
( ) 3.2 ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว  
( ) 3.3 รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

## ตอนที่ 2

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น อำเภอแกดำ  
จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับการมีส่วนร่วมของท่าน โดยการแสดง  
ความคิดเห็นของท่านสำหรับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า  
ชุมชนโคกอีเอ่น ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<b>1. ด้านการสงวนป่าชุมชน</b>					
1.1 มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกฎเกณฑ์ ในการดูแลสงวนป่าชุมชน					
1.2 มีส่วนร่วมในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันการเกิดไฟป่า					
1.3 การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกหวงแหน ป่าชุมชนและรู้จักการสงวนป่าในชุมชน					
1.4 มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุม ดูแลการสงวนป่าในชุมชน					
1.5 มีการกำหนดเขตพื้นที่ป่าสงวนในชุมชน อย่างชัดเจน					
1.6 มีวิทยากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาลให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสงวนป่า ของชุมชน					
1.7 เป็นตัวแทนหรือเป็นคณะกรรมการสงวนป่า ชุมชน					

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โลกอีเอน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.8 มีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โนนภิบาลเพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสงวนป่าชุมชน					
1.9 มีโครงการสนับสนุนการสงวนป่าเพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม					
1.10 มีการกำหนดพื้นที่ป่าสงวนโดยแบ่งแยกเป็นประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ป่าวัดหรือป่าภัยทาน ป่าโรงเรียน ป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้ใช้สอย และป่าปลูกพัฒนา					
1.11 มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนตัดไม้ทำลายป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายอย่างชัดเจน					
<b>2. ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน</b>					
2.1 ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาป่า เช่น ทรัพยากรดินและน้ำ อย่างถูกวิธี					
2.2 การอนุรักษ์ป่าชุมชนมีการจัดการที่ดีและมีนโยบายการอนุรักษ์อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง					
2.3 ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมปลูกป่าทดแทนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง					
2.4 มีส่วนร่วมภายในชุมชนปลูกป่าอยู่เสมอเพื่อทดแทนต้นไม้ที่ถูกทำลาย					
2.5 มีส่วนร่วมในการเก็บขยะหรือทำความสะอาดบริเวณป่าสงวนเพื่อรักษาสภาพผิวดินและแหล่งน้ำในป่าชุมชน					

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โคอีเอ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.6 การกำหนดแผนและการควบคุมการดำเนินงาน การอนุรักษ์ป่าเพื่อประโยชน์ต่อเนื้อของชุมชน ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน					
2.7 มีการจัดสรรการใช้เงินในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความจำเป็น					
2.8 มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใน ชุมชนโดยมีการประสานงานกับหน่วยงาน ราชการเพื่อให้การสนับสนุน					
2.9 มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำ ลำธารของชุมชนมิให้มีการบุกรุกเบิกเพื่อรักษา ต้นน้ำ					
2.10 การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเข้มงวดตามมาตรการ ของกฎหมายจะสามารถลดปัญหาความขัดแย้ง ของกลุ่มผลประโยชน์					
2.11 สถานที่ที่จะสร้างป่าชุมชนเป็นที่ดินสาธารณะ					
2.12 การปลูกป่าเลือกพืชพรรณที่ปลูกเป็นไม้โตเร็ว เพื่อให้ได้ผลเร็ว					
2.13 ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้ เกิดความเป็นเจ้าของป่าชุมชน					
<b>3. ด้านพัฒนาป่าชุมชน</b>					
3.1 ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการ พัฒนาป่าชุมชนอย่างเพียงพอ					
3.2 ได้รับคัดเลือกหรือเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาสภาพทรัพยากร ดิน น้ำ และป่า					

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โຄออีเอน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.3 มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาป่าร่วมกับชุมชนอื่น					
3.4 มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้จัดแสดงต้นไม้ที่น่าสนใจภายในชุมชน					
3.5 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการขยายพันธุ์ต้นไม้ เช่น พืชกินได้ พืชดอกนาาชนิด จากหน่วยงานราชการ					
3.6 มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับวิธีการขยายพันธุ์พืชเพื่อพัฒนาป่า					
<b>4. ด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน</b>					
4.1 ป่าชุมชนเป็นพื้นที่สำหรับการทำมาหากิน เช่น ทำเลเลี้ยงสัตว์ เก็บเห็ด หน่อไม้ เป็นต้น					
4.2 ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ตลอดทั้งปีไม่แห้งแล้ง					
4.3 ป่าชุมชนเป็นสถานประกอบพิธีกรรม โดยเป็นเขตอภัยทาน ป่าช้า คอนปู่ตา					
4.4 ป่าชุมชนมีสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคของคนในชุมชนได้					
4.5 ป่าชุมชนบางพื้นที่ของชุมชนปลูกขึ้นเพื่อเป็นแนวกำบังลมป้องกันอุทกภัยในชุมชน					
4.6 การปลูกป่าสมุนไพรช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดรายได้เสริม					
4.7 มีการกำหนดมาตรการใช้สอยไม้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด					

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน โคออีเอ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.8 องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้					
4.9 ได้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต					
4.10 มีการก่อตั้งสหกรณ์ป่าชุมชนเพื่อผลิตพันธุ์ไม้ ออกจำหน่ายให้กับบุคคลอื่นที่สนใจ					
4.11 ผลประโยชน์ต่างๆ จากป่าไม้สามารถยกระดับรายได้ให้กับประชาชนและชุมชน					
4.12 การแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนมีความเป็นธรรม					

ตอนที่ 3

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกอีเอ่น

คำชี้แจง โปรดเขียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนด

1. ด้านการสงวนป่าชุมชน .....

.....  
.....  
.....  
.....

2. ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน .....

.....  
.....  
.....  
.....

3. ด้านการพัฒนาป่าชุมชน .....

.....  
.....  
.....  
.....

4. ด้านการใช้ประโยชน์ป่าชุมชน .....

.....  
.....  
.....  
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายไพรัชน์ ไบบิ่ง  
วัน เดือน ปี เกิด วันที่ 12 เมษายน 2513  
ที่อยู่ 135 หมู่ที่ 3 บ้านหนองอีดำ ตำบลหนองโน อำเภอเมืองมหาสารคาม  
จังหวัดมหาสารคาม  
สถานที่ทำงาน ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม  
จังหวัดมหาสารคาม  
ตำแหน่งหน้าที่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล  
องค์การบริหารส่วนตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม  
จังหวัดมหาสารคาม  
ประวัติการศึกษา  
พ.ศ. 2539 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง  
พ.ศ. 2551 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY